

BELEIDSGROEP RUIMTELIJKE ORDENING

CESW

ADVIES

Ref.: AT.18.104.AV

Datum van goedkeuring: 18/12/2018

Ruimtelijk ontwikkelingsplan (ROP) - Ontwerpplan**INLEIDENDE GEGEVENS**

<u>Aanvrager:</u>	Minister van Ruimtelijke Ordening en Leefmilieu, de heer Carlo DI ANTONIO
<u>Datum van ontvangst van de aanvraag:</u>	23/10/2018
<u>Termijn voor adviesverlening:</u>	60 dagen
<u>Wettelijke referentie:</u>	Artikel D.II.3, §2, 2e lid van het Waalse Wetboek van Ruimtelijke Ontwikkeling (CoDT)
<u>Historiek:</u>	<p>Op 14/07/2017 heeft de Gewestelijke Commissie voor Ruimtelijke Ordening (CRAT) een advies uitgebracht over de voorstellen van de gewestelijke doelstellingen voor territoriale ontwikkeling en ruimtelijke ordening (Ref.: CRAT/17/AV.320).</p> <p>De CRAT heeft samen met de Beleidsgroep Leefmilieu op 24/11/2017 een advies uitgebracht over de ontwerpinhoud van het milieueffectenrapport (MER) met betrekking tot het ROP (Ref.: CRAT/17/AV.442).</p> <p>De Beleidsgroep Ruimtelijke Ordening heeft samen met de Beleidsgroep Leefmilieu een gezamenlijk advies geformuleerd over:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het 1^e voortgangsverslag van het MER op 26/01/2018 (Ref.: AT.18.7.AV) - het 2^e voortgangsverslag van het MER op 13/04/2018 (Ref.: AT.18.30.AV)
<u>Vorbereiding van het advies:</u>	<p>Uitgebreide Afdeling Ruimtelijke planning van het Gewest (4 vergaderingen: 19/11/2018, 28/11/2018, 7/12/2018, 14/12/2018)</p> <p>Het dossier werd op 13/01/2018 voorgesteld door de heren T.BERTHET en J-C. JAUMOTTE van de Cel Ruimtelijke Ontwikkeling en mevrouw F.THONET en de heer T.DUPAIX van het kabinet van minister DI ANTONIO.</p>
<u>Datum van goedkeuring van het advies:</u>	18/12/2018
<u>Korte beschrijving van het dossier:</u>	<p>Deze adviesaanvraag heeft betrekking op het ontwerp van Ruimtelijk Ontwikkelingsplan (ROP). Het doel van dit ontwerp is een herziening van het Gewestelijk Ruimtelijk Ontwikkelingsplan (GROP, of SDER in het Frans) dat op 27 mei 1999 door de Waalse</p>

BELEIDSGROEP RUIMTELIJKE ORDENING

CESW

18/12/2018

regering werd goedgekeurd.

1. ALGEMENE BESCHOUWINGEN**1.1. Vorm en duidelijkheid van het document**

De Beleidsgroep stelt de algemene vorm en duidelijkheid van het document op prijs. Hij wijst op de inspanning om het document vorm te geven en te structureren.

De Beleidsgroep waardeert in het bijzonder de aanwezigheid van een inleidend gedeelte, dat de rol van het ROP schetst en het ROP in context plaatst en kadert. Zo'n inleidend gedeelte zorgt er mee voor dat iedereen het ROP goed begrijpt.

De Beleidsgroep juicht toe dat er een woordenlijst is die ook helpt om het document voor zoveel mogelijk mensen toegankelijk te maken. Hij vindt wel dat bepaalde begrippen nader toegelicht en toegevoegd dienen te worden, zoals: "nieuwe wijk", "mertropoliseringsfuncties", "stads- en dorpskernen" (verschil met de begrippen centrum/stedelijk centrum/stadscentrum), "artificialisatie", "stad" (in verhouding tot pool), "stad Tonicités", "Community land trust", "bevoorrechte initiatiefgebieden", ... Verder zijn er een aantal begrippen die geactualiseerd dienen te worden, waaronder die van de natuurparken (decreet van 3 juli 2008).

De Beleidsgroep plaatst wel een aantal kanttekeningen bij de kwaliteit van de kaarten. Die zijn vaak niet nauwkeurig of niet coherent genoeg, waardoor ze onduidelijk zijn en het verschil tussen de bestaande toestand en de "te ontwikkelen toestand" moeilijk te zien is. De Beleidsgroep stelt met name de volgende inconsistenties en onvolledigheden vast:

- Het ontbreken van een toekomstgerichte syntheseskaart;
- De kaarten hebben geen titel en er wordt niet naar verwezen;
- Bepaalde elementen van de tekst komen niet terug op de kaarten en omgekeerd, bepaalde elementen komen wel terug op de kaarten, maar worden niet uitgelegd in de tekst waar ze bij horen (bv. kaart van PS.1: het te bouwen HSL-station in Charleroi wordt niet uitgelegd in de tekst; kaart van PS.4: de "te ontwikkelen transregionale en grensoverschrijdende verbinding" tussen Brussel, Namen en Luxemburg staat niet op de kaart; kaart van AM.5: de leidingen komen niet voor in de tekst, maar staan wel op de kaart, enz.);
- Bepaalde kaarten vertonen grote lacunes of bevatten irrelevante informatie (bv. kaart van AM.3: alle mogelijke industriegebieden ontbreken, ...).
- De slechte kwaliteit van de legendes: op eenzelfde kaart wordt één logo gebruikt om verschillende dingen voor te stellen (bv. kaart van PS.1: hetzelfde symbool wordt gebruikt voor de stations van het HSL-netwerk en de stations van het HSL-netwerk die de toegangspoorten naar Wallonië zijn; kaart van PS.4: de stations en luchthavens buiten Wallonië worden met dezelfde logo's voorgesteld als de te ontwikkelen HSL-stations en luchthavens, ...);
- Een gebrek aan consistentie in de nauwkeurigheid van de informatie (bv.: op verschillende kaarten (PS.2, PS.4,...) wordt één symbool gebruikt voor de Waalse polen en de polen buiten Wallonië, maar voor de polen buiten Wallonië is er wel een onderscheid op basis van het aantal inwoners, wat niet het geval is voor de Waalse polen. Moet er volgens deze logica dan aangenomen worden dat de Waalse polen allemaal minder dan 10.000 inwoners hebben?);
- Een gebrek aan consistentie tussen de kaarten (bv. de kaarten van PS.1 en PS.4: de grensoverschrijdende verbinding tussen Charleroi en Parijs via Maubeuge op de kaart van PS.1 staat niet op de kaart van PS.4; kaarten van PS.1, PS.4 en BO.4: de in Aat te ontwikkelen HST-halte op de kaart van BO.5 staat niet op de kaarten van PS.1 en PS.4; kaarten van PS.4 en BE.4: de

BELEIDSGROEP RUIMTELIJKE ORDENING

CESW

18/12/2018

voormalige spoorlijn Libramont - Bastenaken, die op de kaart van BE.4 staat als "te ontwikkelen fietsnetwerk" en op de kaart van PS.4 als "te ontwikkelen grensoverschrijdende spoorwegverbinding", ...).

De Beleidsgroep betreurt dat er geen papieren document op verzoek beschikbaar was, wat voor een ruimere betrokkenheid gezorgd zou hebben.

Meer in het algemeen stelt de Beleidsgroep vast dat de tekst op bepaalde plaatsen een gebrek aan samenhang vertoont. Zo worden elementen met een verschillende graad van nauwkeurigheid of territoriale schaal soms met elkaar in verband gebracht en vergeleken (bv. bij de beheers- en programmeringsmaatregelen in AM.1, BO.3, ... staan maatregelen met een directe territoriale impact naast aanvullende maatregelen met een indirecte territoriale impact, of algemene maatregelen naast concretere maatregelen).

De Beleidsgroep noteert in het document ook enige verwarring tussen vaststellingen, uitdagingen, doelstellingen en visie. Hij ziet ook dat werkwoorden in de tekst niet coherent vervoegd worden (de tegenwoordige tijd wordt nu eens gebruikt om de bestaande toestand te beschrijven, dan weer om een toekomstvisie te beschrijven - bv. vaststellingen van doelstelling BO.1, doelstelling AM.5, ...). Die twee elementen zorgen voor een moeilijk onderscheid tussen bestaande of gerealiseerde elementen enerzijds en geplande of voorgestelde anderzijds. De Beleidsgroep vraagt om de tekst beter te structureren en de werkwoordstijden consequent te gebruiken, zodat de lezer een duidelijk onderscheid kan maken tussen vaststellingen, uitdagingen, te bereiken doelstellingen, ... De Beleidsgroep stelt ook voor om deze verschillende punten goed te definiëren en de verbanden ertussen te verduidelijken.

In lijn met de opmerking in punt 1.3, paragraaf 2 (bladzijde 5), wordt aangeraden om de doelstellingen grafisch toe te lichten.

Verder merkt de Beleidsgroep op dat de tekst vaak opsommingen bevat in lijstvorm, zonder aan te geven of die volledig dan wel toelichtend zijn. Hij vraagt dan ook om de tekst anders te formuleren, zodat het voor de lezer duidelijk is dat het om voorbeelden gaat, ofwel om volledig te zijn met de opsommingen of om de opsommingen te laten vallen.

1.2. Governance en operationaliteit

In de wetenschap dat het ROP een beleidsinstrument is voor de gewestelijke ruimtelijke ordening en dus een belangrijke rol speelt bij het beheer van dit grondgebied, vindt de Beleidsgroep dat de governance in dit document uitgewerkt had moeten worden. De Beleidsgroep stelt vast dat het document geen bestuurselementen of -instrumenten bevat en geen uitvoerende actoren duidelijk vermeldt. Deze vaststelling werpt dan ook de vraag op over de doeltreffendheid en operationaliteit van het document.

Indien het ROP zich niet uitspreekt over de governance, hoe kunnen de vastgelegde doelstellingen dan worden bereikt en hoe kan de tenuitvoerlegging ervan worden gewaarborgd?

Voor de Beleidsgroep vereist de operationalisering van het plan onder meer dat:

- Er haalbare en onderling verenigbare doelstellingen worden vastgelegd;
- De actoren die het plan mee zullen uitvoeren bepaald en betrokken worden (gemeenten, intercommunales voor economische ontwikkeling, andere gewesten, ...);
- Er voldoende budget wordt vrijgemaakt en geprioriteerd voor een effectieve uitvoering;

BELEIDSGROEP RUIMTELIJKE ORDENING

CESW

18/12/2018

- Er vlotte en doeltreffende procedures worden vastgelegd en bestaande procedures waar nodig worden aangepast of gestroomlijnd;
- Er doeltreffende en operationele beheers- en programmeringsmaatregelen en opvolgingsmaatregelen worden opgezet.

Wat de doelstellingen betreft, is de Beleidsgroep tevreden dat het ROP de grote ambities bevestigt wat betreft het verminderen van het grondgebruik, het creëren van woningen, het vrijwaren van het erfgoed, enz. Zonder deze doelstellingen in twijfel te trekken, stelt de Beleidsgroep wel de individuele en collectieve haalbaarheid ervan in vraag. Is het mogelijk om deze doelstellingen te combineren? Wat zijn de gevolgen daarvan? Is dit gekwantificeerd (bv. invloed van de gemiddelde woningomvang, met name als gevolg van de doelstellingen van verdichting en vermindering van het grondgebruik)? Bovendien kunnen sommige doelstellingen tegenstrijdig blijken als ze niet goed worden beheerd.

Wat de actoren betreft, stelt de Beleidsgroep vast dat de uitvoering van het ROP voornamelijk berust op de vertaling van de doelstellingen ervan in gemeentelijke of meergemeentelijke plannen en bijgevolg op de capaciteit en goodwill van de gemeenten. Hoe kan het Gewest er zeker van zijn dat ze het document onderschrijven, volgen en implementeren? Over welke middelen zullen zij daarvoor beschikken? Hoe kunnen ze worden aangemoedigd om met elkaar samen te werken? De Beleidsgroep juicht toe dat men de gemeenten wil betrekken bij het ontwerp van de ruimtelijke ontwikkeling, en benadrukt dat het essentieel is om ervoor te zorgen dat die het project onderschrijven, en dat er in dit geval plannen en gidsen worden opgesteld zoals voorzien door het CoDT, in plaats van hybride documenten, en dat er begeleidende maatregelen worden voorzien om hen te stimuleren het project uit te voeren (subsidies, vereenvoudiging van procedures, communicatie, overleg, enz.). Bovendien lijken de voorgestelde ROP's te vaak voorbij te gaan aan het institutionele en regelgevende kader (Federaal, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, interregionale samenwerkingsakkoorden) en aan de territoriale betrokkenheid van andere actoren (mobiliteitsactoren zoals Infrabel, NMBS, de intercommunales, enz.) waar verschillende doelstellingen en maatregelen op berusten. De Beleidsgroep acht samenwerking en overleg tussen alle actoren dan ook fundamenteel noodzakelijk.

Voor de uitvoering van het ROP moet er ook voldoende budget uitgetrokken worden. Het ROP verwijst meermaals naar het gebruik van operationele ontwikkelingsinstrumenten zoals de stadsheroplevings- en vernieuwingsmechanismen en de reconversie van te herontwikkelen sites (SAR). De middelen die voor deze instrumenten worden uitgetrokken, zijn echter beperkt. Het is daarom absoluut noodzakelijk dat de nodige budgetten ervoor worden uitgetrokken. Deze budgettaire keuze is ook een exclusieve hefboom van de gewestelijke overheid.

In dit verband deelt de Beleidsgroep mee dat hij op 18 december 2018 een initiatiefadvies heeft uitgebracht over het gebruik van budgetten voor operationele ontwikkelingsinstrumenten (ref.: AT.18.106.AV). In dit advies wijst de Beleidsgroep enerzijds op het beperkte budget voor operaties in het kader van de wederopbouw van de stad op de stad en anderzijds op het gebrek aan zichtbaarheid van alle middelen uitgetrokken voor het stadsbeleid in het algemeen. De Beleidsgroep benadrukt dan ook de noodzaak om een meer geïntegreerde visie te hebben tussen de verschillende mogelijke subsidiebronnen en om de budgetten opnieuw in evenwicht te brengen om het beleid van ruimtelijke ordening en stadsheropleving, gedragen door Wallonië, zo goed mogelijk uit te voeren.

Wat de procedures betreft, is het essentieel om de procedures van het CoDT en die van het ROP op elkaar af stemmen en te vereenvoudigen met het oog op een grotere efficiëntie.

Wat de in te voeren beheers- en programmeringsmaatregelen en opvolgingsmaatregelen tot slot betreft, beveelt de Beleidsgroep de meest operationele maatregelen aan. Hij vindt dat hun operationaliteit en relevantie beoordeeld moeten worden. Bovendien moeten de in de tekst genoemde beheers- en programmeringsmaatregelen volgens de Beleidsgroep niet als exhaustief of cumulatief worden beschouwd, zodra de projecten de door het ROP nagestreefde doelstellingen bereiken.

BELEIDSGROEP RUIMTELIJKE ORDENING

CESW

18/12/2018

1.3. Evolutie van het document

Het ROP definieert een visie voor Wallonië tegen 2030 en 2050 en bepaalt doelstellingen om die te bereiken. Bovendien maakt het ROP deel uit van een wereld die voortdurend in verandering is (verandering in mentaliteit, praktijken, kennis, technologieën, internationale belastingen, enz.) Het zal dus snel moeten evolueren om gelijke tred te houden met de maatschappij.

Voor de Beleidsgroep vormen de doelstellingen van het ROP de basis voor een duurzame ontwikkeling tot 2030 en 2050. Het evoluerende karakter van het ROP ligt in zijn operationalisering en zijn kaarten. Dat zijn de zaken die flexibel zijn en aangepast moeten worden om het evoluerende karakter van het ROP te garanderen zonder te raken aan de doelstellingen ervan.

1.4. Opvolgings- en evaluatiemaatregelen

De Beleidsgroep stelt het op prijs dat het ROP opvolgingsmaatregelen bevat. Die zijn belangrijk om de gevolgen van het ROP te kunnen beoordelen en de evolutie ervan te kunnen kaderen.

Hij betreurt wel dat in het document niet wordt aangegeven hoe deze maatregelen werden vastgelegd en hoe ze zullen worden behandeld en in aanmerking genomen.

De Beleidsgroep dringt erop aan dat de verzamelde opvolgingsgegevens gecentraliseerd worden om trends beter te kunnen beoordelen en opdat ze altijd voor iedereen toegankelijk zouden zijn.

Meer in het algemeen plaatst de Beleidsgroep vraagtekens bij de evaluatiemethode die voor het ROP in zijn geheel wordt gebruikt.

1.5. Grootstedelijke dynamiek versus interne dynamiek, territoriale cohesie en synergie

De Beleidsgroep waardeert de grootstedelijke en multipolaire dynamiek die erop gericht is om metropolen en polen te bevestigen en van daaruit de ontwikkeling te bevoelen. Hij is wel van mening dat deze dynamiek niet exclusief mag zijn en niet ten koste mag gaan van de territoriale dynamieken en de bestaande activiteiten buiten hun invloedssfeer.

Het begrip territoriale cohesie is een essentieel element voor de ruimtelijke ontwikkeling van Wallonië. De Beleidsgroep betreurt dat dit begrip in het document niet wordt benadrukt. Voor de Beleidsgroep gaat de ruimtelijke ontwikkeling van Wallonië ook over de ondersteuning van achtergestelde gebieden en endogene ontwikkelingsdynamieken, en niet alleen over de versterking van de polen, die over eigen middelen beschikken.

In het algemeen vindt de Beleidsgroep dat er gestreefd moet worden naar synergie en complementariteit, vóór elke vorm van bemiddeling.

1.6. Belgische territoriale en institutionele banden

De Beleidsgroep stelt vast dat het ROP hoofdzakelijk gericht is op het buitenland en de territoriale en institutionele banden binnen België negeert. Zo worden de bestaande banden met Brussel, met name via de Federatie Wallonië-Brussel, het werkgelegenheidsgebied dat ze vertegenwoordigt en de territoriale impact die ze heeft op het vlak van huisvesting, activiteiten en mobiliteit, genegeerd. Hetzelfde geldt voor de banden met Vlaanderen. De Beleidsgroep wijst er nochtans op dat verschillende maatregelen gebaseerd zijn op andere machtsniveaus of op samenwerking tussen de machtsniveaus (federaal niveau, interregionale samenwerking, Duitstalige gemeenschap, enz.). Hij vraagt om deze banden in het voorgestelde document sterker te benadrukken.

BELEIDSGROEP RUIMTELIJKE ORDENING

CESW

18/12/2018

1.7. Samenhang met andere gewestelijke beleidsdomeinen

De Beleidsgroep is van oordeel dat de samenhang tussen de verschillende gewestelijke strategische documenten een essentieel element is om een wezenlijk globaal project voor Wallonië te definiëren. Hij dringt erop aan dat het ROP volledig in zo'n aanpak kadert. Hij wijst met name op het essentiële verband tussen het ROP en de toekomstige gewestelijke mobiliteitsstrategie. Die laatste moet kaderen in de door het ROP opgezette territoriale structuur. De samenhang met de volgende documenten kan ook vermeld worden: het Lucht-klimaat-energieplan (PACE), het Gewestelijk plan voor commerciële ontwikkeling (SRDC), ...

1.8. Voorafgaande raadpleging

Gelet op het belangrijke verband tussen mobiliteit en territoriale structuur dat in de tekst duidelijk naar voren komt, betreurt de Beleidsgroep het gebrek aan overleg met belangrijke mobiliteitsactoren (NMBS, TEC, ...).

Hetzelfde geldt voor de gemeenten. Gelet op de belangrijke rol die zij toebedeeld krijgen voor de uitvoering van het ROP, en om hun betrokkenheid bij het project voor het Waalse grondgebied te stimuleren, zou voorafgaand overleg op zijn plaats geweest zijn.

2. BESCHOUWINGEN MET BETREKKING TOT HET INLEIDENDE GEDEELTE**2.1. Wat is het ruimtelijke ontwikkelingsplan?**

Zoals eerder vermeld, waardeert de Beleidsgroep dit inleidende gedeelte van het document.

Om beter overeen te stemmen met de definitie van het Waalse Wetboek van Ruimtelijke Ontwikkeling (Art. D.II.2, §1, 1^e lid), vraagt de Beleidsgroep wel om de 1^e zin van de vijfde paragraaf aan te passen, door "*kunnen bepalen*" te vervangen door "*bepalen*": "*Het ruimtelijke ontwikkelingsplan (ROP) is het juridische instrument waarmee de gewestelijke overheden ~~kunnen bepalen~~ bepalen welke strategie ze willen uitvoeren om concreet gestalte te geven aan het project dat ze op het grondgebied voorstellen.*"

De Beleidsgroep is ook van mening dat de zesde paragraaf dubbelzinnig is. Voor de Beleidsgroep is het ROP per definitie een bestuursinstrument (zie punt 1.2 van de algemene beschouwingen, pagina's 3 en 4). Hoewel het een zekere invloed heeft op beslissingen die genomen moeten worden op het vlak van budgetten en subsidies, is het geen bestuurs- of programmeringsinstrument op budgettair vlak. En dus moet "begrotings-", omwille van de duidelijkheid, verplaatst worden om zowel naar de term "*bestuur*" als de term "*programming*" te verwijzen.

2.2. Het kader van het project voor het Waalse grondgebied**2.2.1. De prioriteiten van het Waalse Wetboek van Ruimtelijke Ontwikkeling**

Met betrekking tot de prioriteiten van het Wetboek van Ruimtelijke Ontwikkeling, formuleert de Beleidsgroep een aantal beschouwingen over de interpretatie van deze prioriteiten in het ROP:

- De Beleidsgroep erkent dat de nadruk moet liggen op de metropolen, maar vindt het belangrijk dat de dynamieken van de socio-economische ontwikkeling buiten de metropolen of grootstedelijke assen niet worden vergeten (zie punt 1.5 van de algemene beschouwingen, pagina 5). Zo vindt de Beleidsgroep dat in de tweede zin van het 2^e lid na "metropolen" het woord "polen" moet worden toegevoegd: "*Dit houdt in dat wordt voortgebouwd op de dynamiek van de bestaande metropolen, polen en economische netwerken (...)*".

BELEIDSGROEP RUIMTELIJKE ORDENING

CESW

18/12/2018

- De Beleidsgroep wijst op het belang van het begrip territoriale cohesie (zie punt 1.5 van de algemene beschouwingen, pagina 5). De ruimtelijke ontwikkeling van Wallonië gebeurt ook door ondersteuning van achtergestelde gebieden en niet alleen door de versterking van de polen en metropolen. Hij stelt voor om dit element toe te voegen, bijvoorbeeld in de laatste zin van het 2e lid: "*Het gaat ook om de ondersteuning van de complementariteit ~~en~~ de netwerkvorming en solidariteit van de gebieden en de solidariteit tussen de gebieden, waarvan de specifieke kenmerken in stand moeten worden gehouden.*"

De structurerende openbare voorzieningen (ziekenhuizen, sport- of cultuurcentra) zijn centrale elementen die benadrukt dienen te worden, net zoals universiteiten en wetenschapsparken. De Beleidsgroep stelt voor om deze elementen toe te voegen aan de lijst van elementen die in de 2^e zin van het tweede lid worden genoemd.

- Met betrekking tot het 4e lid over het beheer van de mobiliteit vindt de Beleidsgroep de formulering over de rationalisering van het goederenvervoer niet duidelijk. Het vervoer, momenteel voornamelijk over de weg, is namelijk rationeel. Het is dan ook beter om het te "laten evolueren": "*Het gaat er niet enkel om de verstedelijkte gebieden tegen redelijke kosten te bedienen via andere vervoerswijzen dan de personenauto, maar ook om het goederenvervoer te ~~rationaliseren~~ laten evolueren.*"

2.2.2. Toekomstige uitdagingen

De Beleidsgroep meent dat de troeven van Wallonië niet alleen steunen op de knowhow van zijn inwoners, maar ook op die van alle actoren in de samenleving. Hij stelt voor om de 1^e zin van de 2^e alinea als volgt aan te passen: "*De belangrijkste troeven zijn de beschikbare ruimte, de primaire en natuurlijke hulpbronnen van het grondgebied, de dichtheid van het verkeersnetwerk en ~~de van haar~~ knowhow ~~van de bewoners.~~*"

Wat de uitdagingen betreft, formuleert de Beleidsgroep de volgende beschouwingen en aanpassingsvoorstellen:

- Sociale cohesie en gezondheid: deze uitdagingen komen niet tot uiting in het document. Zij worden noch territoriaal uitgesplitst, noch in de uitvoeringsmaatregelen verwerkt. De Beleidsgroep stelt voor die als volgt aan te vullen: "*(...) zet Wallonië zich in voor de bescherming van de gezondheid en de bevordering van het welzijn van iedereen van alle leeftijden op het hele grondgebied van Wallonië.*"
- Mobiliteit: hier moet het goederenvervoer geïntegreerd worden: "*(...) bevestigt Wallonië zijn wens om de mobiliteit onder controle te houden en voorrang te geven aan andere vervoerswijzen dan de personenwagens en de vrachtwagens.*"
- Biodiversiteit en klimaat: de Beleidsgroep merkt op dat deze uitdagingen, in tegenstelling tot de andere genoemde uitdagingen, niet erg ambitieus zijn en enkel gericht zijn op het beperken van bedreigingen of gevolgen. Ze moeten worden aangepast om ambitieuzer en positiever te zijn. Zo vindt de Beleidsgroep bijvoorbeeld dat de uitdaging biodiversiteit als volgt moet worden aangevuld: "*(...) zet Wallonië zich in om de bedreigingen voor natuurlijke leefmilieus en soorten te verminderen, en de ecosysteemdiensten te herstellen.*"
- Afval: ook deze uitdaging is niet ambitieus genoeg. Voor de Beleidsgroep is het beste afval het afval dat niet bestaat. De nadruk moet liggen op het de minimalisering van de afvalproductie. De Beleidsgroep stelt de volgende aanpassing voor: "*(...) vermindert Wallonië zijn productie van afval en geeft het de voorkeur aan economische organisatie methoden die de minimalisering, recyclage en de terugwinning van afval integreren.*"

BELEIDSGROEP RUIMTELIJKE ORDENING

CESW

18/12/2018

2.2.3. De contextuele analyse

De Beleidsgroep stelt het schema onderaan op pagina 10 op prijs. Hij betreurt wel dat het verband met het gewestelijke ruimtelijke ontwikkelingsplan (GROP) niet wordt gelegd. Het zou interessant geweest zijn om daar een kleine balans van op te maken en aan te geven of het ROP er al dan niet op voortbouwt. Dit laatste punt wordt gespecificeerd op pagina 16 van het ROP.

2.3. Een visie voor het grondgebied tegen 2050**2.3.1. Een metropolisering die Wallonië bevoeit in zijn volledige creatieve netwerk**

De Beleidsgroep is van mening dat de tekst op dit punt verwijst naar onduidelijke begrippen die moeten worden gedefinieerd: "metropoliseringsfunctie", "Waalse creatieve district", "innovatieve activiteiten".

De Beleidsgroep moedigt de voorgestelde grootstedelijke dynamiek aan die erop gericht is om de grote polen van Charleroi en Luik te bevestigen en de ontwikkeling van daaruit te bevoeien. Hij wijst er echter op dat deze dynamiek niet exclusief mag zijn en niet ten koste mag gaan van het bestaande systeem. In functie van de lokale en subregionale specifieke kenmerken moeten de activiteiten buiten de grootstedelijke gebieden gehandhaafd en ontwikkeld kunnen worden (zie punt 1.5 van de algemene beschouwingen, pagina 5).

Met betrekking tot de innovatieve activiteiten in verband met de kennismaatschappij plaatst de Beleidsgroep vraagtekens bij de in de tweede paragraaf opgesomde lijst. Waar is die op gebaseerd? Is die lijst volledig en exclusief? Is er rekening gehouden met de Waalse concurrentiepolen? De Beleidsgroep stelt voor om deze lijst te schrappen en de zin als volgt aan te passen: "(...) *activeren het hele Waalse creatieve district rond innovatieve en performante activiteiten in verband met de kennismaatschappij.*"

2.3.2. Een Wallonië dat zijn interregionale en grensoverschrijdende banden heeft geherconfigureerd en opnieuw heeft aangehaald

De Beleidsgroep vindt dat de banden tussen de andere Belgische metropolen, waaronder Brussel, duidelijk moeten worden aangegeven. Hij herinnert aan zijn punt 1.6 van de algemene beschouwingen op bladzijde 5.

De Beleidsgroep twijfelt aan de relevantie van de laatste zin van dit 2e punt, die onduidelijk is, verschillende begrippen naast elkaar zet en, zonder link met het onderwerp in kwestie, Namen en zijn "diplomatieke" rol integreert.

2.3.3. Een fysiek en digitaal verbonden, creatief, aantrekkelijk en open Wallonië

In lijn met punt 2.2.2 (pagina 7) wordt de economische transformatie van Wallonië niet alleen door zijn inwoners gedragen. De Beleidsgroep stelt voor om de zin als volgt aan te passen: "*Wallonië is erin geslaagd om zijn economische structuur te transformeren door zowel de creativiteit van zijn ondernemers en zijn inwoners als zijn connecties met de rest van de wereld te kapitaliseren.*"

2.3.4. Grond, landschap, mensen en lokale productie als territoriale hulpbronnen en waardeketens

Net als in het vorige punt is de betrokkenheid van alle actoren op het grondgebied noodzakelijk en niet alleen die van de bewoners. De Beleidsgroep stelt voor om de voorlaatste zin als volgt aan te passen: "*Net als bij het stedelijk en cultureel erfgoed heeft het behoud van de kwaliteit van het natuurlijk erfgoed het voorwerp uitgemaakt van een duidelijk beleid en een sterke betrokkenheid van de bewoners van alle actoren van het grondgebied (bewoners, overheden, bedrijven, enz.).*"

BELEIDSGROEP RUIMTELIJKE ORDENING

CESW

18/12/2018

2.3.5. Energie-, klimaat- en demografische transitie als belangrijke territoriale hefboomen

Zoals hoger reeds aangehaald (zie punt 1.6 van de algemene beschouwingen, pagina 5), stelt de Beleidsgroep vast dat het federale niveau wordt genegeerd.

2.3.6. Conclusie: de co-ontwikkeling van Wallonië en zijn gebieden

De Beleidsgroep vindt dat de laatste paragraaf van de conclusie punt 1 van de conclusie tegensprekt.

2.4. Een territoriale strategie voor Wallonië

De Beleidsgroep steunt de benadering om voort te bouwen op bestaande structuren of dynamieken. Hij vindt wel dat de doeltreffendheid van deze structuren of dynamieken waarop kan worden voortgebouwd, vooraf in vraag gesteld moet worden. Er moet ook even veel aandacht besteed worden aan wat er intern in Wallonië gebeurt als aan wat er via samenwerking buiten Wallonië gebeurt.

De Beleidsgroep is ook van mening dat de doeltreffendheid van structuren zoals de transregionale en grensoverschrijdende samenwerkingsgebieden, en in het bijzonder de verschillende bestaande structuren vermeld in paragraaf 2 van pagina 18 (de Brusselse grootstedelijke gemeenschap, de Euregio Maas-Rijn, de Eurometropool, de Grote Regio, het Drielandenpark), vooraf moet worden geëvalueerd. Op basis van deze evaluatie kan, indien nodig, een rationalisering van deze structuren worden overwogen.

De Beleidsgroep vindt dat de bestaande samenwerkingsdynamieken, die bovengemeentelijk, intern in Wallonië of endogeen zijn, onvoldoende worden benadrukt. De Beleidsgroep vraagt dan ook dat het endogene ontwikkelingsgebied wordt uitgebreid om al deze lokale dynamieken die op het hele Waalse grondgebied bestaan te integreren. Grafisch gezien zou dit gebied dus het hele Waalse grondgebied moeten bestrijken en de grootstedelijke en gedeelde ontwikkelingsgebieden zouden het dus overstijgen.

De Beleidsgroep vindt dat de verschillende soorten ontwikkelingsgebieden (grootstedelijk, gedeeld en endogeen) in dit hoofdstuk nader moeten worden besproken. Hij vindt ook dat er verwarring is tussen de transregionale en grensoverschrijdende samenwerkingsgebieden enerzijds en de gemeenschappelijke ontwikkelingsgebieden anderzijds, die moet worden weggewerkt.

Tot slot vindt de Beleidsgroep de lijst in de eerste paragraaf van pagina 19 niet relevant, aangezien die zowat het hele Waalse grondgebied bestrijkt. Hij stelt voor om het als volgt te herformuleren: "*De economische activiteiten moeten zowel in stedelijke als in landelijke gebieden plaatsvinden, afgestemd op de specifieke ruimtelijke kenmerken en rekening houdend met de volgende punten:*".

3. BESCHOUWINGEN PER DOELSTELLING

3.1. Zich positioneren en structureren

3.1.1. PS.1 - De rol van Wallonië in de Europese metropolitane dynamiek vergroten

a) Vaststellingen & Uitdagingen

Deze eerste doelstelling houdt in dat Wallonië zijn positie in de dynamiek en de netwerken rond Wallonië bevestigt. Voor de Beleidsgroep moet de logica worden omgekeerd. De prioriteit moet liggen bij de Waalse ontwikkeling, en vervolgens bij de exogene dynamieken die de Waalse ontwikkeling ten goede zouden komen.

BELEIDSGROEP RUIMTELIJKE ORDENING

CESW

18/12/2018

De Beleidsgroep is verbaasd dat Brussel en de hele grootstedelijke dynamiek errond niet aan bod komen (zie punt 1.6 van de algemene beschouwingen, pagina 5).

De Beleidsgroep stelt voor om de verwijzing naar het Marshallplan in de laatste zin van de 3^e paragraaf van de vaststellingen te schrappen. Hij vindt dat deze verwijzing niet thuishoort in een strategisch document met een langetermijnvisie.

De Beleidsgroep begrijpt de reikwijdte van het hoofdstuk "uitdagingen" niet. De formulering suggereert dat de uitdagingen subdoelstellingen zijn van doelstelling PS.1. Bovendien zijn de verbanden tussen de doelstellingen, vaststellingen en uitdagingen niet erg duidelijk. De Beleidsgroep stelt voor om deze verschillende punten duidelijk te definiëren en de eventuele verbanden tussen deze punten te beschrijven (zie punt 1.1 van de algemene beschouwingen, pagina 3).

b) Uitvoeringsprincipes en een territoriale structuur**Principe 1: De verankering van de grootstedelijke activiteiten in Wallonië versterken**

De Beleidsgroep onderschrijft de versterking van de grote polen van Charleroi en Luik. Hij wijst er wel op dat deze versterking niet ten koste mag gaan van de bestaande dynamieken en activiteiten buiten die polen (zie punt 1.5 van de algemene beschouwingen, pagina 5).

De Beleidsgroep plaatst vraagtekens bij de stelling in paragraaf 2 dat de polen van Charleroi en Luik een universiteit zouden moeten hebben. Heeft men de ambitie om een universiteit op te richten in Charleroi of is het de bedoeling om er de bestaande faciliteiten van de ULB, UCL en U-Mons te versterken?

De polen van Charleroi en Luik en de gewestelijke hoofdstad Namen aantrekkelijker maken

Voor de Beleidsgroep moeten de metropolen in staat zijn om alle soorten economie te ontvangen en niet alleen de "kenniseconomie", zoals de tekst van paragraaf 1 impliceert.

Zoals reeds eerder vermeld, mag de rol van Namen in de ruimtelijke structuur niet beperkt blijven tot zijn statuut van Waalse hoofdstad (de aanwezigheid van gewestelijke besturen) en zijn toeristische en erfgoedkundige troeven. Namen is een tertiaire stad met vestigingen van verschillende economische spelers. Het is ook de op twee na grootste Waalse stad qua inwoners.

Tot slot stelt de Beleidsgroep een verschil in nauwkeurigheid vast tussen de zeer specifieke bewoordingen van paragraaf 2 en de algemenere van de paragrafen 1 en 3.

Principe 3: De polen van Charleroi en Luik, de gewestelijke hoofdstad Namen en de toegangspoorten van Wallonië verbinden met de verkeersnetwerken op Europees niveau

De Beleidsgroep stelt vast dat de tekst naar drie Waalse havens verwijst, terwijl Wallonië vier autonome havens heeft. De Beleidsgroep vraagt zich af waarom ze niet allemaal in aanmerking genomen zijn.

De Beleidsgroep merkt op dat de "te versterken assen" (alle vervoerswijzen samen) zich, met uitzondering van Brussel, uitsluitend op Frankrijk of binnen Wallonië richten. Wat met de assen naar Vlaanderen of Duitsland (bv. Luik-Antwerpen, Luik-Ruhr)? De Beleidsgroep stelt zich ook vragen bij de afwezigheid van de as naar Parijs via Bergen (Brussel-Parijs-Bergen).

BELEIDSGROEP RUIMTELIJKE ORDENING

CESW

18/12/2018

Territoriale structuur

De Beleidsgroep stelt vast dat de Waalse waterwegen niet is weergegeven. Die maakt nochtans deel uit van het trans-Europese vervoersnetwerk TEN-V. Hij vraagt dan ook om deze as toe te voegen.

Zoals hoger vermeld, vindt de Beleidsgroep dat er te versterken assen (in het oranje op de kaart) naar Vlaanderen en Duitsland moeten worden voorzien en weergegeven.

De Beleidsgroep plaatst vraagtekens bij de vermelding op de kaart van een "te ontwikkelen HST-station" in Charleroi, zonder dat die doelstelling elders in de tekst wordt toegelicht: tot welk netwerk behoort dat (te creëren nieuwe HSL? tussen welke stations?)? Waar zou het komen: Charleroi-Zuid, Charleroi-West, op de luchthaven in Gosselies? Daarnaast heeft de Beleidsgroep vragen bij het ontbreken op de kaart van de "te ontwikkelen HST-halte" bij Aat, die op de kaart voor de toeristische doelstelling (BO.5) staat (zie punt 1.1 van de algemene beschouwingen, pagina 2).

c) Beheers- en programmeringsmaatregelen

De Beleidsgroep stelt vast dat er voor deze doelstelling geen beheers- en programmeringsmaatregelen zijn. Hij vraagt zich af waarom dat is en vindt het nodig om te verduidelijken wat men verstaat onder de term "versterking" in de drie principes voor de uitvoering van doelstelling PS.1 (versterking van de verankering van de grootstedelijke activiteiten, versterking van de aantrekkelijkheid van de polen en te versterken verbindingssassen).

d) Opvolgingsmaatregelen

De Beleidsgroep vindt dat de opvolgingsmaatregelen niet erg operationeel zijn. Hoe kan er, op basis van de gemiddelde jaarlijkse evolutie van de Waalse export van goederen en diensten, vastgesteld worden wat er uit de metropolen komt? In plaats van het aantal en de diversiteit van de voorgestelde opleidingen per pool, vindt de Beleidsgroep dat het aantal afgestudeerden meer zegt.

De laatste opvolgingsmaatregel, geformuleerd als "*analyse van de aansluiting van de luchthavens op de openbaarvervoersnetten*", is niet kwantificeerbaar. Dat is veeleer een beheersmaatregel. Die zou vervangen moeten worden door de evolutie van het aantal mensen dat het openbaar vervoer heeft gebruikt om naar de luchthavens te gaan.

3.1.2. PS.2 - Wallonië integreren in transregionale en grensoverschrijdende socio-economische netwerken**a) Vaststellingen**

De Beleidsgroep begrijpt de verwijzing naar het evenwichtsherstel in het Brussels grootstedelijk gebied op het gebied van transregionale tewerkstelling niet (paragraaf 3). Hij vraagt dat deze zin wordt toegelicht.

De laatste paragraaf van de vaststellingen verwijst naar het grensoverschrijdende samenwerkingsprogramma Interreg. De Beleidsgroep vraagt zich af waarom er alleen op dit programma wordt gefocust, dat bovendien van korte duur is. Hij stelt dan ook voor om de zin als volgt de wijzigen: "*Wallonië neemt deel ~~aan het~~ aan grensoverschrijdende samenwerkingsprogramma's zoals Interreg die tot doel hebben de gezamenlijke, verenigde en evenwichtige ontwikkeling van grensoverschrijdende gebieden te bevorderen [...].*"

In dezelfde paragraaf stelt de Beleidsgroep vast dat in de laatste zin domeinen met verschillende logica's en dynamieken naast elkaar worden gezet: handelsvestigingen hebben een zuiver economische en concurrentiële logica, terwijl de andere genoemde domeinen deel uitmaken van een logica van strategische ruimtelijke ordening.

BELEIDSGROEP RUIMTELIJKE ORDENING

CESW

18/12/2018

Tot slot stelt de Beleidsgroep vast dat de traditionele economie over het hoofd wordt gezien, terwijl die toch tot het socio-economische netwerk behoort, een bron van ontwikkeling is en jobs creëert. Ze wordt niet vermeldt bij de vaststellingen, noch bij de maatregelen.

b) Uitvoeringsprincipes en een territoriale structuur**Principe 1: Wallonië een plaats laten innemen in de transregionale en grensoverschrijdende socio-economische netwerken en de ontwikkeling van de grensgebieden ondersteunen**

Zoals aangegeven in punt 2.4 (pagina 9) plaatst de Beleidsgroep vraagtekens bij de reële toegevoegde waarde van de bestaande samenwerkingsstructuren. Hij wijst er ook op dat er naast deze belangrijke overeenkomsten, zowel binnen Wallonië als erbuiten, nog doeltreffende uitwisselingen en dynamieken zijn.

Tot slot vraagt de Beleidsgroep om duidelijk aan te geven wat men bedoelt met het samenwerkingsnetwerk "Stad Tonicités".

Principe 2: De diensten en de faciliteiten delen tussen de grensgebieden, de regio's en de buurlanden

Hoewel het delen van diensten en faciliteiten tussen grensgebieden zeker relevant is en aangemoedigd moet worden, mag er niet passief gewacht worden op een ontwikkeling die uitsluitend uit externe dynamieken zou voortvloeien. Voor de Beleidsgroep moet de prioriteit liggen bij samenwerking binnen Wallonië. Hij wijst op de nood aan ondersteuning van de lokale ruimtelijke dynamiek en van ruimtelijke solidariteit met achtergestelde grensgebieden in het bijzonder (zie punt 1.5 van de algemene beschouwingen, pagina 5).

Principe 3: De grensgebieden met de regio's en buurlanden verbinden

De Beleidsgroep stelt zich vragen bij het gebruik van de term "steden" hier, tegenover "polen". De Beleidsgroep vraagt om deze term te verduidelijken.

Verder vindt de Beleidsgroep het opvallend dat de steden in de buurt van Wallonië waarmee de verbinding moet worden verbeterd, haast uitsluitend Frans zijn. Er wordt geen melding gemaakt van Brussel, de Vlaamse (op Leuven na), Duitse en Nederlandse steden.

c) Beheers- en programmeringsmaatregelen

De Beleidsgroep stelt vast dat de beheers- en programmeringsmaatregelen een institutioneel en bestuurlijk karakter hebben. Er moet ook ingezet worden op concretere maatregelen.

d) Opvolgingsmaatregelen

De Beleidsgroep verwijst nogmaals naar zijn punt 2.4 (pagina 9). Hij vindt dat een evaluatie van het aantal transregionale en grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden enkel zin heeft als de precieze inhoud van deze overeenkomsten bekend is en hun relevantie vaststaat.

De Beleidsgroep vindt wegtellingen geen relevante gegevens, omdat er geen verband is met de grensgebieden.

3.1.3. PS.3 - Op de multipolaire structuur van Wallonië voortbouwen en de complementariteit tussen gebieden bevorderen met behoud van hun specifieke kenmerken**a) Vaststellingen**

De Beleidsgroep dringt erop aan om de activiteiten, diensten en faciliteiten af te stemmen op de specifieke kenmerken van het grondgebied.

BELEIDSGROEP RUIMTELIJKE ORDENING

CESW

18/12/2018

In tegenstelling tot wat in de laatste paragraaf wordt gesteld, is de Beleidsgroep van mening dat het ontstaan en de ontwikkeling van economische activiteiten in plattelandsgebieden verenigbaar kan zijn met de structuur en de leesbaarheid van het gebied, zeker als het gaat om de ontwikkeling van endogene economische activiteiten, in tegenstelling tot exogene activiteiten die de stedelijke gebieden zouden vermijden. Hij stelt dan ook voor om de paragraaf als volgt te formuleren: "*De verspreiding van bepaalde vormen van economische activiteiten binnen plattelandsgebieden en de ongeschikte ligging van bepaalde grondreserves hebben kunnen, in bepaalde gevallen, een impact hebben op de structuur en de leesbaarheid van het grondgebied.*"

b) Uitvoeringsprincipes en een territoriale structuur

Principe 1: De polen consolideren als steunpunten voor de ontwikkeling van het gebied

Zoals hierboven reeds aangehaald, vraagt de Beleidsgroep om de term "steden" te definiëren.

Voor de Beleidsgroep moet de ontwikkeling van elk gebied afgestemd worden op de dynamiek van polen of steden die ver buiten zichzelf uitstralen, in plaats van mee te spelen in die dynamiek. De lokale ontwikkelingsdynamieken mogen immers niet enkel op basis van dit criterium worden ontmoedigd. De Beleidsgroep vraagt dan ook om de 2^e zin van de tekst als volgt aan te passen: "*De ambitie bestaat erin om de ontwikkeling van elk gebied af te stemmen te laten meespelen op in de dynamiek van steden die ver buiten zichzelf uitstralen of werkgelegenheid concentreren.*"

Wat de polen en hun selectie betreft, vindt de Beleidsgroep het goed dat het om een open lijst gaat die kan worden gewijzigd naarmate er al dan niet aan criteria is voldaan. Hij plaatst wel vraagtekens bij de selectiemethode en verbaast zich over de keuze voor bepaalde polen (bv. Sprimont-Aywaille).

De Beleidsgroep vestigt ook de aandacht op de mogelijke gevolgen voor steden die niet als pool geselecteerd werden, met name op het vlak van onderhoud en aantrekking van infrastructuur en economische activiteiten, en op het risico dat het statuut van pool nog onbereikbaarder wordt voor een niet-geselecteerde stad.

Tot slot vindt de groep dat de ambities die voor de polen worden geformuleerd veel groter zijn dan die voor de metropolen. Die zouden in de tekst over metropolen moeten worden opgenomen en hier zou de nadruk moeten liggen op wat specifiek is voor polen.

BELEIDSGROEP RUIMTELIJKE ORDENING

CESW

18/12/2018

Principe 2: De polen met elkaar verbinden

De Beleidsgroep vraagt om voorrang te geven aan het versterken van bestaande verbindingen alvorens nieuwe te creëren. Een analyse van de relevantie van het creëren van een nieuwe verbinding is een voorwaarde.

Principe 3: Gebieden groeperen per ontwikkelingsproject

De beschrijving van de ontwikkelingsgebieden is zeer algemeen en omvat zowel elementen die voor elk van de gebieden gelden of van algemene strekking zijn, als specifieke elementen. De Beleidsgroep vraagt daarom om de maatregelen die voor alle gebieden gelden te verzamelen in de inleiding en vervolgens voor elk gebied alleen die maatregelen te vermelden die specifiek voor dat gebied zijn.

Zoals eerder aangehaald (zie punt 2.4, pagina 9), moet het endogene ontwikkelingsgebied worden uitgebreid om alle bovengemeentelijke ontwikkelingsdynamieken die op het hele Waalse grondgebied bestaan te integreren en stimuleren. Grafisch zou dit gebied dus het hele Waalse grondgebied moeten bestrijken. De grootstedelijke en gedeelde ontwikkelingsgebieden zouden dat gebied dus overstijgen.

Voor de gedeelde ontwikkelingsgebieden vindt de Beleidsgroep het vreemd dat er alleen wordt gesproken over de grensgebieden langs de Franse, Luxemburgse en Duitse grenzen. Het grensgebied met het Vlaamse Gewest zou daar ook toe moeten behoren.

De Beleidsgroep vestigt de aandacht op de noodzaak om de verschillen te corrigeren die in dit gebied ontstaan op het gebied van huisvesting en gronddynamiek (zie punt 3.2.1, doelstelling AM.1, Beheers- en programmeringsmaatregelen op pagina 17).

De Beleidsgroep is verbaasd dat de dynamiek van de natuurparken enkel onder de gedeelde ontwikkelingsgebieden wordt vermeld en aangewakkerd. Voor de Beleidsgroep moet deze dynamiek, met positieve socio-economische voordelen, voorkomen in alle ontwikkelingsgebieden.

Tot slot begrijpt de Beleidsgroep het belang van de laatste paragraaf niet, aangezien die uitvoeringscriteria bevat.

Territoriale structuur

Zoals eerder aangehaald, vindt de Beleidsgroep dat het endogene ontwikkelingsgebied het hele Waalse grondgebied moet bestrijken. De grootstedelijke en gedeelde ontwikkelingsgebieden zouden het endogene ontwikkelingsgebied overstijgen om hun specifieke kenmerken toe te voegen (zie punt 1.6 op pagina 6 en punt 2.4 op pagina 9). Tot slot zouden de gedeelde ontwikkelingsgebieden ook de grens met Vlaanderen moeten omvatten.

c) Beheers- en programmeringsmaatregelen

De Beleidsgroep stelt vast dat voor de uitvoering van deze doelstellingen samenwerkingsverbanden op supragemeentelijk niveau nodig zijn, met name door het opstellen van meergemeentelijke ontwikkelingsplannen. De groep vindt dat ook subregionale samenwerkingsverbanden benadrukt moeten worden.

De Beleidsgroep juicht toe dat men de gemeenten wil betrekken bij de ontwikkeling van het grondgebied, en benadrukt dat het essentieel is om voor voldoende en geschikte middelen te zorgen die hun samenwerking bij de toepassing van dergelijke instrumenten garanderen (stimulansen, vereenvoudiging van procedures, enz.). De Beleidsgroep herinnert aan punt 1.2 van de algemene beschouwingen (pagina's 3 en 4).

BELEIDSGROEP RUIMTELIJKE ORDENING

CESW

18/12/2018

d) Opvolgingsmaatregelen

De Beleidsgroep stelt de volgende opvolgingsmaatregelen voor:

- Evolutie van ziekenhuizen, scholen en culturele faciliteiten buiten de grote agglomeraties;
- Evolutie van de totale oppervlakte van natuurparken.

3.1.4. PS.4 - Van de structurele verkeers- en vervoersnetwerken een hefboom maken om welvaart en duurzame ontwikkeling te creëren**a) Vaststellingen & Uitdagingen**

De Beleidsgroep verbaast zich over de stelling in punt 5 dat Wallonië op zijn grondgebied niet over grote multimodale verbindingplatformen voor goederenvervoer beschikt, met uitzondering van Triligiport en de luchthaven van Luik. Worden de multimodale platformen van onder meer Ghlin, Renory en Athus niet als groot beschouwd? Wat is "groot"?

In deze paragraaf wordt ook gewezen op de hoge charterkosten die een grote rem zetten op het intermodale goederenvervoer voor bedrijven. De Beleidsgroep vindt het beter om te spreken van "overslag" dan van "charter". Bovendien zetten niet alleen de kosten een rem, maar ook de organisatorische rompslomp.

De Beleidsgroep vindt het vreemd dat de gegevens van het modale aandeel in het aantal passagierskilometers dateren van 2009. Hij vindt ook dat de strenge opmerking over de staat van de infrastructuur genuanceerd moet worden.

Tot slot betreurt de Beleidsgroep dat het onderhoud van de vervoersnetwerken niet is opgenomen bij de uitdagingen en vraagt om dat toe te voegen.

b) Uitvoeringsprincipes en een territoriale structuur**Principe 2: De verbindingpunten met de verkeers- en vervoersnetwerken versterken**

De Beleidsgroep benadrukt dat de ontwikkeling van de luchthavens dient te gebeuren met naleving van het "klimaatdecreet" dat op 20 februari 2014 werd goedgekeurd.

Territoriale structuur

De Beleidsgroep stelt vast dat bij deze doelstelling twee kaarten horen zonder dat het verschil ertussen wordt uitgelegd.

Hij betreurt dat geen van beide kaarten van de doelstelling PS.4 de bestaande te verbeteren verbindingen bevat. Alleen de bestaande en "te ontwikkelen" staan erop, zonder dat het verschil tussen de twee altijd duidelijk is. De Beleidsgroep vindt dat er een duidelijk onderscheid gemaakt moet worden tussen "bestaand", "te verbeteren" en "te ontwikkelen/creëren".

De Beleidsgroep merkt op dat de "te ontwikkelen transregionale en grensoverschrijdende verbinding" tussen Brussel, Namen en Luxemburg niet op de eerste kaart staat. Hij vraagt dat deze verbinding wordt opgenomen, zodat de uitvoeringsprincipes en de beheers- en programmeringsmaatregelen grafisch worden weergegeven.

Daarnaast plaatst de Beleidsgroep vraagtekens bij de grafische voorstelling van de nieuwe te ontwikkelen Waalse hogesnelheidsas tussen Luik en Doornik (groene pijl op de eerste kaart). Is het de ambitie om een HSL-station in Doornik te ontwikkelen? Om verwarring te voorkomen, acht de

BELEIDSGROEP RUIMTELIJKE ORDENING

CESW

18/12/2018

Beleidsgroep het beter om de groene pijl door te trekken tot in Rijsel, waarbij hij wel duidelijk door Doornik gaat.

Verder merkt de Beleidsgroep op dat een aantal ontwikkelingsprojecten niet op deze kaart voorkomen, zoals de versterking van bepaalde binnenvaarthavens en -faciliteiten.

Tot slot wijst de Beleidsgroep, zoals eerder aangehaald (zie punt 1.1 van de algemene beschouwingen, pagina 2), op de zwakte van de legende (stations en luchthavens buiten Wallonië die worden weergegeven als te ontwikkelen HSL-stations en luchthavens) en op het gebrek aan consistentie met andere kaarten (ontbreken van de grensoverschrijdende verbinding tussen Charleroi en Parijs via Maubeuge op de kaart van PS.1, ontbreken van de HST-halte in Aat op de kaart van BO.5, enz.)

c) Beheers- en programmeringsmaatregelen

Zoals hierboven al aangegeven, worden een aantal maatregelen niet of niet goed weergegeven op de kaart van de ruimtelijke structuur (de te ontwikkelen grensoverschrijdende verbinding tussen Brussel, Namen en Luxemburg, de te ontwikkelen Waalse hogesnelheidsas tussen Luik en Doornik).

Wat het waterwegennet betreft, merkt de Beleidsgroep op dat de maatregelen voornamelijk en onvolledig betrekking hebben op het project Seine-Schelde, terwijl er nog andere haveninfrastructuren en binnenwaterverbindingen te ontwikkelen zijn.

Wat het wegennet betreft, worden er geen maatregelen geformuleerd voor het probleem van de in de vaststellingen vermelde knelpunten. Verder stelt de Beleidsgroep zich vragen bij de relevantie van de te ontwikkelen wegverbinding tussen Cerexhe-Heuseux en Beaufays, zoals aangeduid op de kaart.

Wat de verbindingpunten betreft, vraagt de Beleidsgroep dat de volledigheid van de genoemde havens en spoorwegplatformen wordt nagegaan. De Beleidsgroep meldt ook dat de vergunning voor de verlenging van de start- en landingsbaan in Charleroi is afgegeven en dat dit punt dus geschrapt kan worden.

d) Opvolgingsmaatregelen

De Beleidsgroep wijst erop dat het concept tonkilometers steeds minder relevant wordt en er andere indicatoren ontwikkeld moeten worden.

3.1.5. PS.5 - De supralokale territoriale dynamiek afstemmen op het gewestelijk niveau en de Waalse identiteit versterken**a) Uitvoeringsprincipes**

De Beleidsgroep wijst op de belangrijke rol van de gewestelijke overheid voor de operationalisering van deze doelstelling (en van het ROP in het algemeen) door middel van stimulansen. De acties voor plattelandsontwikkeling en andere operationele ontwikkelingsinstrumenten zijn niet mogelijk zonder steun van het Gewest (zie ook punt 1.2 van de algemene beschouwingen, pagina's 3 en 4).

b) Beheers- en programmeringsmaatregelen

De Beleidsgroep betreurt het gebrek aan originaliteit en ambitie van de beheers- en programmeringsmaatregelen. Ze blijven beperkt tot de instrumenten van het CoDT. Er wordt bijvoorbeeld niet verwezen naar acties zoals de natuurparken of specifieke instrumenten ter ondersteuning van achtergestelde gebieden.

BELEIDSGROEP RUIMTELIJKE ORDENING

CESW

18/12/2018

3.2. Anticiperen en muteren**3.2.1. AM.1 - Inspelen op de huidige en toekomstige behoeften aan toegankelijke en aan de sociodemografische evoluties en energie- en klimaatontwikkelingen aangepaste huisvesting****a) Uitvoeringsprincipes***Principe 1: De terreinen opwaarderen en "goed" gelegen gebouwen hergebruiken*

De Beleidsgroep vindt de term "woonclusters" ontoereikend en stelt voor om in de plaats daarvan te spreken van "woonruimtes", om de onnodige allusie op polariteit te vermijden.

Principe 2: Het ontwerp van de woningen laten evolueren

De Beleidsgroep merkt op dat de tekst over deze doelstelling sterk gericht is op de nieuwe vormen van huisvesting (principes 2 en 3). De Beleidsgroep vindt dat de traditionele woning ook zijn plaats heeft, onder meer via renovatie, opdeling of samenvoeging. Hij vraagt dan ook om de tekst te herschrijven, zodat ook traditionele woningen worden geïntegreerd, en de manieren om die aan te passen worden belicht. Dit moet ook gepaard gaan met maatregelen die dit soort acties vereenvoudigen en aanmoedigen (aanpassing van de regels, bewustmaking van het publiek en professionals in de huisvestingssector, geschikte opleidingen, enz.)

Meer in het algemeen vindt de Beleidsgroep dat het ROP rekening moet houden met alle vormen van huisvesting en renovatiemethodes en niet alleen met de meest moderne. De prioriteit moet liggen bij het op elkaar afstemmen van ligging en woning.

Principe 3: De alternatieve huisvesting en de toegang tot eigendom ondersteunen

Voor de Beleidsgroep is de toegang tot eigendom geen doel op zich, in tegenstelling tot de toegang tot een woning. Momenteel evolueert de maatschappij ook naar een grotere beschikbaarheid van goederen en diensten, wat doet vermoeden dat de toegang tot eigendom niet langer de prioriteit zal zijn. De Beleidsgroep meent dat het ROP onvoldoende rekening houdt met deze maatschappelijke evolutie, die zich op verschillende vlakken afspeelt, zoals huisvesting en mobiliteit. Hij vraagt om de titel van dit principe aan te passen door "eigendom" te vervangen door "een woning": "*De alternatieve huisvesting en de toegang tot een woning tot eigendom* ondersteunen".

Tot slot vraagt de Beleidsgroep in het algemeen om verschillende termen te verduidelijken: "nieuwe wijken", "stads- en dorpskernen", "Community land trust", "bevoorrechte initiatiefgebieden", "ecowijk", ... De Beleidsgroep stelt voor om ze toe te voegen aan de woordenlijst (zie punt 1.1 van de algemene beschouwingen, pagina 2).

b) Beheers- en programmeringsmaatregelen

De Beleidsgroep vraagt dat de tweede zin van de inleiding wordt aangepast, omdat die verwarrend is. Het is vanaf 2050 dat er geen artificialisatie meer zal plaatsvinden.

De Beleidsgroep vestigt nogmaals de aandacht op de moeilijkheden bij de uitvoering van het ROP (zie ook punt 1.2 van de algemene beschouwingen, pagina's 3 en 4). De hier opgesomde maatregelen, die gericht zijn op het verdichten van de stads- en dorpskernen en het bebouwen van geartificialiseerde terreinen, zijn bijna uitsluitend de verantwoordelijkheid van de gemeenten (opstellen van (meer)gemeentelijke ontwikkelingsplannen, identificeren van gebieden van gewestelijk belang, stadsheroplevings- of stadsvernieuwingsmechanismen, enz.) Er is echter geen enkele garantie dat zij die zullen doorvoeren.

De tekst verwijst bovendien naar "stads- en dorpskernen" die verdicht moeten worden, zonder daar een duidelijke definitie van te geven. Het is dus aan de gemeenten om dat te definiëren, wat tot

BELEIDSGROEP RUIMTELIJKE ORDENING

CESW

18/12/2018

verschillende interpretaties zal leiden, afhankelijk van de gemeenten in relatie tot hun realiteit en mogelijkheden. Dit werpt ook de vraag op over de verdeling van de doelstellingen tussen de gemeenten en dus over de transcommunaliteit.

De Beleidsgroep vestigt ook de aandacht op de achtergestelde delen van het grondgebied en wijst op de corrigerende rol die het Gewest moet spelen om de ongelijkheden weg te werken. De verschillen die in de drie gedefinieerde ontwikkelingsgebieden ontstaan op het vlak van huisvesting moeten weggewerkt worden, met bijzondere aandacht voor de gedeelde ontwikkelingsgebieden. Dit aspect van huisvesting moet opgenomen worden in de beschrijvingen van de gedeelde ontwikkelingsgebieden (zie punt 3.1.3 over doelstelling PS.3, pagina 13).

Wat de maatregel met het oog op het gebruik van de heroplevings- en vernieuwingsmechanismen betreft, wijst de Beleidsgroep erop dat dit alleen mogelijk is als er voldoende middelen voor worden uitgetrokken. Hij verwijst naar zijn initiatiefadvies over het gebruik van budgetten voor operationele ontwikkelingsinstrumenten (ref.: AT.18.106.AV van 18/12/2018) (zie ook punt 1.2 van de algemene beschouwingen, pagina 4). In dit advies stelt de Beleidsgroep ook criteria voor om projecten te prioriteren op basis van hun efficiëntie ten opzichte van de door Wallonië nagestreefde doelstellingen.

De Beleidsgroep vraagt om de maatregel met betrekking tot de doelstellingen voor het creëren van woningen als volgt aan te vullen: "*Op gemeentelijk niveau doelstellingen voor het creëren van woningen per gebied vastleggen in relatie tot de behoeften aan nieuwe woningen*".

Tot slot vraagt de Beleidsgroep zich af of het relevant is om de maatregel met betrekking tot asbestverwijdering te behouden. Het gaat om een maatregel van een andere schaal dan de andere voorgestelde maatregelen (zeer concreet tegenover de meer algemene andere maatregelen) en omvat zowel gezondheidsaspecten als bouwtechnische overwegingen.

c) Opvolgingsmaatregelen

De Beleidsgroep meent dat het uitvoeringspercentage in de geïdentificeerde gebieden relevanter is dan het aantal woningen.

De Beleidsgroep stelt voor om de term "vochtig" te vervangen door "gebrekkelig" om zich niet te beperken tot woningen met vochtproblemen.

3.2.2. AM.2 - De Waalse economie in de kennismaatschappij en de buurteconomie integreren en de werkgelegenheidscheppende verwerkingsketens op het Waalse grondgebied (her)vormen

a) Vaststellingen

De Beleidsgroep is blij dat Wallonië zich bewust is van deze middelen en er gebruik van wil maken.

Hij merkt echter op dat de traditionele economie opnieuw over het hoofd wordt gezien, ook al neemt die in Wallonië een belangrijke plaats in.

Meer in het algemeen merkt de Beleidsgroep nogmaals op dat het ROP zich op de toekomst richt en enigszins voorbijgaat aan de huidige toestand, hoewel die zich wel zou kunnen handhaven en ontwikkelen.

BELEIDSGROEP RUIMTELIJKE ORDENING

CESW

18/12/2018

b) Uitvoeringsprincipes en een territoriale structuur

Globaal genomen is voor het bereiken van deze doelstelling en uitvoeren van zijn verschillende principes een vereenvoudiging nodig van de procedures voor het verkrijgen van vergunningen. Algemeen wordt er verwezen naar punt 1.2 van de algemene beschouwingen (pagina's 3 en 4).

Principe 1: De verankering van de kenniseconomie en de innoverende activiteiten in het gebied versterken

Wat de belangrijke steunpunten voor de ontwikkeling van de kenniseconomie en de innoverende activiteiten betreft, is de Beleidsgroep verbaasd dat het "competentiecentrum voor de automobiel van Spa-Francorchamps" op gelijke hoogte wordt gezet met de universitaire centra en wetenschapsparken, en vraagt hij zich af waarom deze keuze werd gemaakt.

Anderzijds vindt de Beleidsgroep dat hogescholen, onderzoekscentra en grote openbare voorzieningen zoals ziekenhuizen enz. als steunpunten moeten worden opgenomen (zie punt 2.2.1, pagina 6).

Tot slot verbaast het de Beleidsgroep dat, concreet voor de universitaire centra, Gembloers niet bij de universitaire centra wordt gerekend. Als het wordt beschouwd als onderdeel van de Universiteit van Luik, zou Aarlen ook niet genoemd mogen worden.

Principe 3: De lokale en inclusieve economische dynamiek en de hulpbronnefficiënte productiemethoden ondersteunen

De Beleidsgroep steunt de ondersteuning van de lokale economische dynamiek. Die dynamiek is echter niet altijd van toepassing of wordt niet altijd toegepast.

Territoriale structuur

De kaart van de ruimtelijke structuur roept een aantal opmerkingen op:

- De uitdaging van deze kaart is volgens de Beleidsgroep om de vanuit een economisch standpunt valoriseerbare hulpbronnen te lokaliseren. Openbare voorzieningen zonder economisch doel moeten worden geweerd, met uitzondering van bijvoorbeeld de belangrijkste waterwinningspunten die bestemd zijn voor de export buiten het Gewest. Dit zou de kaart veel duidelijker maken. Deze grote openbare voorzieningen zouden bovendien op een eigen specifieke kaart kunnen worden opgenomen;
- De verstrekte informatie is niet altijd volledig (bv.: sommige openbare waterwinplaatsen ontbreken, en de nadruk lijkt te liggen op die van de SWDE; een aantal sites voor houtverwerking lijken ook te ontbreken), niet altijd consistent op het vlak van schaalvergelijking (bv. internationale bottelarijen versus kleine lokale brouwerijen; een zagerij versus een bedrijvenpark voor houtverwerking) en niet altijd overtuigend wat betreft hun ligging;
- Met name de strategische reserves (mijnschachten, warmtenetwerken, enz.) en groeveafzettingen moeten worden toegevoegd.

c) Beheers- en programmeringsmaatregelen

Met betrekking tot de lokale economische dynamiek is het belangrijk dat lokale actoren aan het proces kunnen deelnemen. De Beleidsgroep vindt dat het ter beschikking stellen van derde plaatsen moet gebeuren op basis van de behoeften van iedereen (bedrijven, maar ook lokale producenten en klanten) en dus ook in landelijke gebieden. De Beleidsgroep stelt voor om de zin als volgt aan te passen: "Uitgeruste werkruimten, van het type derde plaatsen, ter beschikking stellen die interacties en uitwisselingen bevorderen tussen klanten, producenten en bestaande of opkomende bedrijven in samenhang met de ondersteunende structuren voor de oprichting."

BELEIDSGROEP RUIMTELIJKE ORDENING

CESW

18/12/2018

Wat de ondersteuning van initiatieven op het vlak van de kringlooeconomie betreft, vindt de Beleidsgroep dat de maatregel die gericht is op het bundelen van voorzieningen moet worden uitgebreid tot alle voorzieningen en diensten waarvoor dit mogelijk is en niet alleen tot voorzieningen voor energie- en afvalbeheer, zoals de tekst bepaalt (bv. parkeerplaatsen, enz.).

d) Opvolgingsmaatregelen

De opvolgingsmaatregel met betrekking tot het aantal verkooppunten is niet relevant. Het belangrijkste hier is de lokale valorisatie van de hulpbron. Het is dan ook beter om het marktaandeel van de rechtstreekse verkoop in de totale verkoop te volgen en niet het aantal verkooppunten.

3.2.3. AM.3 - Anticiperen op de economische behoeften met het oog op een duurzame ontwikkeling en een spaarzaam bodembeheer**a) Uitvoeringsprincipes en een territoriale structuur****Principe 1: Anticiperen op de behoeften aan ruimten voor economische activiteiten**

De Beleidsgroep vindt het vreemd dat het circuit van Francorchamps wordt vermeld en vraagt om het te verwijderen.

Wat de industriële activiteit betreft, vindt de Beleidsgroep het wat overdreven om dit soort activiteiten langs de spoor- en waterwegen te plaatsen. Het moet daarom niet veralgemeend worden, maar worden toegepast naargelang de specifieke behoeften van een industriële activiteit.

De Beleidsgroep stelt vast dat de tekst slechts drie Waalse havengebieden vermeldt en vraagt zich af waarom alleen die drie genoemd worden.

Principe 2: Op een duurzame en bodemefficiënte manier voorzien in de bedrijfsbehoeften

De Beleidsgroep wijst op de voorbeeldfunctie die de overheid moet vervullen. Wat de locatie van de activiteiten betreft, mogen grote openbare faciliteiten en diensten niet meer ingeplant worden buiten gebieden die goed worden bediend door andere vervoerswijzen dan de auto (bv. het ziekenhuisproject in Habay). De Beleidsgroep stelt dan ook voor om de tweede paragraaf van principe 2 als volgt aan te vullen: "*Om het modale aandeel van de auto te verminderen, zal de inplanting van de activiteiten van de tertiaire sector, zowel publiek als privaat, worden uitgedacht in functie van andere vervoerswijzen en zal de vestiging van winkels in stadscentra worden bevorderd.*"

De Beleidsgroep wijst er ook op dat het niet altijd mogelijk is om gebouwen te hergebruiken die zijn gebruikt voor economische activiteiten (ofwel laat de staat van het gebouw dit niet toe, ofwel kan het gebouw niet (meer) aangepast worden voor het soort geplande activiteiten). Soms is afbraak/heropbouw op een bepaald perceel een betere oplossing (paragraaf 4 van principe 2).

Territoriale structuur

De kaart die de ruimtelijke structuur illustreert, roept de volgende vragen en bemerkingen op:

- In het algemeen zijn er inconsistenties met de kaart van PS.4 en lijken bestaande en geplande elementen door elkaar gebruikt te zijn.
- Over de zone aangeduid met "site die bevorderlijk is voor de ontwikkeling van de industriële activiteit" meent de Beleidsgroep dat die niet volledig is. De Beleidsgroep kijkt met name naar de as tussen Namen en Hoei, de as Virton-Athus en de zone Waver-Ottignies-Louvain-la-Neuve, die op deze kaart moeten worden aangegeven.
- Met betrekking tot het "gebied waar het goederenvervoer per spoor bevorderd moet worden" plaatst de Beleidsgroep vraagtekens bij het traject tussen Namen en Dinant. Hij vindt het ook

BELEIDSGROEP RUIMTELIJKE ORDENING

CESW

18/12/2018

vreemd dat de "spoorgoederencorridor" tussen Namen en Luxemburg niet op de kaart staat (zie kaart PS.4).

b) Beheers- en programmeringsmaatregelen

De Beleidsgroep stelt zich vragen bij de haalbaarheid om tegen 2050 voor 100% aan nieuwe bedrijventerreinen te ontwikkelen door reconversie van gebieden die reeds kunstmatig zijn aangelegd. Hij is van oordeel dat de scenario's om deze doelstelling te bereiken gecontroleerd moeten worden om, indien nodig, enige marge in te bouwen (zie punt 1.2 van de algemene beschouwingen, pagina's 3 en 4).

De Beleidsgroep vraagt om de term "vooraf" te vervangen door "reeds" om elk misverstand te vermijden: *"30% nieuwe bedrijventerreinen ontwikkelen tegen 2030 in gebieden die ~~vooraf~~ reeds kunstmatig zijn aangelegd, met name door de reconversie van braakliggende terreinen, of 100% tegen 2050 in gebieden die reeds met planologische instrumenten zijn uitgerust."*

De Beleidsgroep vindt niet zozeer dat er naar verdichting gestreefd moet worden, maar eerder dat de activiteiten goed afgestemd moeten worden op de bestemming van de ruimten voor economische activiteiten. Een mogelijk averechts effect van verdichting is immers het aanmoedigen van de inplanting van bedrijven die zich bijvoorbeeld in het stadscentrum zouden kunnen bevinden. Daarom is het beter om de activiteiten te filteren die zich in deze zones zouden vestigen in plaats van te allen prijze te verdichten.

De Beleidsgroep wijst ook op de mogelijkheden voor bedrijven om uit te breiden. Er moet een evenwicht gevonden worden tussen een redelijke bezettingsgraad en de nood aan uitbreiding van bedrijven. In dit opzicht is de Beleidsgroep verbaasd over de voorgestelde bezettingscoëfficiënt, vooral gezien de vereisten in andere regelgeving (Watercode inzake infiltratie, achteruitbouwzone SEVESO en brandweerdiensten). Deze coëfficiënt moet in alle gevallen indicatief blijven.

c) Opvolgingsmaatregelen

De Beleidsgroep meent dat de opvolgingsmaatregel met betrekking tot principe 2 niet overeenstemt met de geplande beheersmaatregelen. Het gaat meer om mobiliteit. Indicatoren voor het meten van de kwalitatieve bezettingsgraad, de doelstellingen van 30% en 100% reconversie van terreinen, zouden relevanter zijn.

3.2.4. AM.4 - Wallonië integreren in de digitale transitie

a) Uitvoeringsprincipes

In het algemeen vindt de Beleidsgroep dat de gevolgen van de digitale revolutie onvoldoende in het ontwerp van ROP aan bod komen. Welke gevolgen kunnen we bijvoorbeeld verwachten van de ontwikkeling van autonome voertuigen, de geconnecteerde realiteit enz. in onze manieren van werken, verplaatsen, de manier waarop we ons grondgebied inrichten enz.?

De Beleidsgroep vraagt om de laatste paragraaf van het eerste uitvoeringsprincipe te schrappen. Hij vindt die zin namelijk niet meer relevant, zodra het doel is om overal breedband aan te leggen. Bovendien vindt hij dat huisvesting niet mag afhangen van de aanwezigheid van een breedbandverbinding.

BELEIDSGROEP RUIMTELIJKE ORDENING

CESW

18/12/2018

b) Beheers- en programmeringsmaatregelen

In het algemeen zijn de beheers- en programmeringsmaatregelen geen permanente maatregelen en kunnen zij mettertijd veranderen. De Beleidsgroep vraagt daarom dat ze niet met een limitatieve lijst worden opgesomd.

De Beleidsgroep vraagt een definitie van het begrip "TIER 1-onderzoeksinfrastructuur".

De Beleidsgroep vindt het ook vreemd om deze doelstelling te illustreren met een foto van de premetro in Charleroi.

c) Opvolgingsmaatregelen

De Beleidsgroep vindt de opvolgingsmaatregelen te beperkt. Het zou bijvoorbeeld goed zijn om te definiëren wat een innovierend bedrijf is en de evolutie van het aantal en de omzet van dergelijke bedrijven te volgen.

3.2.5. AM.5 - Ervoor zorgen dat iedereen toegang heeft tot energie in het kader van de energietransitie**a) Vaststellingen & Uitdagingen**

Wat hernieuwbare energie betreft, wijst de Beleidsgroep erop dat het aantal fotovoltaïsche parken toeneemt en ruimte innemen.

Hij wijst eveneens op de milieubeperkingen in verband met windmolenparken en het gebrek aan planning voor de ontwikkeling ervan, die hier niet worden genoemd. De Beleidsgroep herinnert eraan dat hij op 13/07/2018 een initiatiefadvies heeft uitgebracht over de ontwikkeling van windenergie in Wallonië (ref.: AT.18.40.AV) en herhaalt zijn verzoek om de Waalse windmolens in kaart te brengen, wat moet worden opgenomen in het ROP.

Tot slot wordt in de tekst geen melding gemaakt van warmtekrachtkoppeling en warmtenetwerken. De Groep vindt dat dit moet worden toegevoegd.

Wat de vooruitzichten voor de energietransitie betreft, vermeldt de tekst zowel reeds of bijna volledig gerealiseerde elementen als ontwerpen. Bovendien wordt de Borinage aangehaald als gebied dat niet rechtstreeks wordt bediend door het elektriciteitstransmissienet met zeer hoge spanning, hoewel het op dat vlak niet het enige gebied in Wallonië is.

Voor de paragraaf over de Waalse gebouwen vraagt de Beleidsgroep, teneinde vollediger te zijn en alle kosten verbonden aan de spreiding van de woningen (investeringskosten, beheerskosten, distributiekosten, enz.) te omvatten, om de tweede zin als volgt aan te passen: "De spreiding van de woningen op het grondgebied, gekoppeld aan de periurbanisatie, vereist een versterking een verhoging van de kosten voor de uitrustingen en diensten en leidt bijgevolg tot een stijging van de distributiekosten."

Tot slot hebben de energie-uitdagingen zowel betrekking op de woningsector als op de economische sector. De Beleidsgroep vraagt dan ook om de eerste zin van de uitdaging aan te vullen.

b) Uitvoeringsprincipes en een territoriale structuur

De Beleidsgroep vindt het vreemd dat er in de tekst niet wordt verwezen naar de leidingen op de kaart.

De Beleidsgroep is van mening dat de compactheid van gebouwen een van de maatregelen is om het energieverbruik van het vastgoedbestand te verminderen. De stedenbouwkundige regelgeving en documenten moeten worden aangepast en vereenvoudigd om deze compactheid te bevorderen. De Beleidsgroep herinnert nogmaals aan punt 1.2 van de algemene beschouwingen (pagina's 3 en 4).

Territoriale structuur

BELEIDSGROEP RUIMTELIJKE ORDENING

CESW

18/12/2018

De kaart van de ruimtelijke structuur moet worden aangevuld om de grote eenheden voor de productie en opslag van elektriciteit (Tihange, Coö...) te kunnen lokaliseren. Bovendien moet Feluy aangeduid worden als enige verbinding met de vloeistoftransportnetwerken van Antwerpen.

c) Beheers- en programmeringsmaatregelen

De Beleidsgroep vraagt om de planning van de ontwikkeling van windenergie op te nemen in de beheersmaatregelen. Voor de Beleidsgroep zijn een kader en een kaart noodzakelijk.

3.3. Bedienen en in evenwicht brengen

3.3.1. BE.1 - Ervoor zorgen dat iedereen toegang heeft tot diensten, buurtwinkels en voorzieningen in een coherente territoriale benadering

a) Uitvoeringsprincipes

Principe 1: Het grondgebied structureren om concurrentie te vermijden

De Beleidsgroep stelt het op prijs dat "ziekenhuisactiviteiten" duidelijk als structurerende elementen in het ontwerp van het ROP staat (hij verwijst naar zijn opmerking over de ziekenhuiscentra in punt 2.2.1, pagina 6).

Principe 2: Zorgen voor een betere toegang tot diensten en voorzieningen

De Beleidsgroep vraagt om de voorlaatste paragraaf als volgt aan te vullen: "Om de sociale en territoriale cohesie te versterken, moet een "nieuwe nabijheid" worden georganiseerd op basis van een netwerk van gedeelde, multifunctionele, flexibele ruimten ((multi-)diensthuizen, dorpshuizen, recreatieruimten rond modale uitwisselingsplatformen, enz.)."

b) Beheers- en programmeringsmaatregelen

De Beleidsgroep heeft meerdere bedenkingen bij de maatregel met betrekking tot de inplanting van handelscomplexen van meer dan 2.500 m²:

- Een toepassing van het principe met het oog op een beperking van het bodemgebruik moet het, althans gedeeltelijk, mogelijk maken om deze maatregel uit te voeren;
- Of het nu in het centrum of in de rand van de stad is, de Beleidsgroep is van mening dat de inplanting van dergelijke handelscomplexen schade toebrengt aan de centra en de omliggende commerciële weefsels.
- De Beleidsgroep plaatst vraagtekens bij de operationalisering van deze maatregel. Hoe kan men aantonen of er al dan niet schade is?
- Richt men de inspanningen niet beter eerst op het revitaliseren van de stadscentra, en niet alleen vanuit commercieel oogpunt?

Samengevat: hoewel de Beleidsgroep het algemene principe van deze maatregel kan volgen, vraagt hij om een voorafgaande analyse van de economische resultaten van de bestaande handelscentra en hun effect op de diffuse handel. Hij vraagt ook om in de eerste plaats maatregelen te nemen om de stadskernen nieuw leven in te blazen. Hij wijst op het principe van bestrijding van stedelijke versnippering/beperking van het bodemgebruik en benadrukt tot slot het indicatieve karakter van deze maatregel. Hij stelt voor om de maatregel ten minste als volgt aan te passen: "Handelscomplexen van meer dan 2.500 m² toestaan enkel in de stadscentra en niet meer in de rand van de stad, tenzij als het zeker is kan worden aangetoond dat een installatie in de rand dat ze geen schade toebrengen aan handelszaken in de omliggende stadskernen."

BELEIDSGROEP RUIMTELIJKE ORDENING

CESW

18/12/2018

c) Opvolgingsmaatregelen

De Beleidsgroep stelt voor om de volgende opvolgingsmaatregelen toe te voegen:

- Evolutie van het aantal geboorten om te anticiperen op de behoefte aan crèches en andere opvangvoorzieningen voor jonge kinderen;
- Evolutie van het aantal huishoudens met jonge kinderen dat zich vestigt;
- Evolutie van het aantal lege handelspanden per gemeente en/of agglomeratie;
- Bezetting van percelen in de buurt van handelscentra, winkelgalerijen, retailparken, hypermarkten, discountwinkels, outlets en lifestyle centers.

3.3.2. BE.2 - Gunstige voorwaarden scheppen voor de diversiteit van activiteiten en de sociale betrokkenheid bij projecten**a) Uitdagingen**

De Beleidsgroep is van mening dat, alvorens conflicten op het vlak van grondgebruik te beslechten, synergie en diversiteit moeten worden bevorderd door middel van projecten die verschillende functies combineren. De operationele stedenbouwkundige instrumenten moeten worden aangepast om dit mogelijk te maken (bv. economische of andere activiteiten op verschillende verdiepingen, tuinen boven parkeerplaatsen, enz.)

b) Uitvoeringsprincipes**Principe 1: De compatibiliteit tussen de activiteiten beheren**

De Beleidsgroep is van mening dat de niet alleen de inwoners bewustgemaakt moeten worden van de voordelen van een combinatie van activiteiten, maar dat het soms ook nuttig kan zijn voor de lokale verkozenen, vooral wanneer het gaat om de herintegratie van een reeks economische activiteiten in de stads- en dorpskernen. De Beleidsgroep stelt dan ook voor om de eerste zin van het principe als volgt aan te passen: "*Om de diversiteit van de activiteiten op hetzelfde grondgebied te kunnen bevorderen, moeten de ~~inwoners~~ burgers en hun verkozenen bewust worden gemaakt van de voordelen die een beredeneerde combinatie van activiteiten en een verdichting van het grondgebruik kunnen bieden.*"

Principe 2: De participatieve benaderingen versterken

De Beleidsgroep is van mening dat alle actoren duidelijk betrokken moeten worden bij de beschreven participatie- en consultatieprocessen. Participatie moet verder gaan dan burgerparticipatie alleen. De Groep stelt voor om de tweede zin van paragraaf 2 als volgt aan te passen: "*Bij de heropwaardering van een wijk moet in de eerste plaats rekening worden gehouden met alle actoren, ~~de inwoners~~, de bestaande mix, die als dusdanig moet worden erkend en versterkt.*"

c) Beheers- en programmeringsmaatregelen

De eerste beheersmaatregel is gericht op het opstellen van een referentiekader waarin de voorwaarden voor de verenigbaarheid van een activiteit met de wijk worden verduidelijkt. De Beleidsgroep vindt dat deze oefening multilateraal moet worden uitgevoerd en niet alleen in de genoemde betekenis. In bepaalde situaties is het immers de verenigbaarheid van een geplande woonwijk met een bestaande activiteit die moet worden geanalyseerd.

De Beleidsgroep neemt nota van de nieuwe vermelding van operationele ontwikkelingsinstrumenten zoals de stadsheroplevings- en vernieuwingsmechanismen. Hij verwijst naar zijn opmerking over de beperkte middelen (+/- 8 miljoen euro in 2018) die jaarlijks voor dit soort operaties worden uitgetrokken, ook al is het een belangrijke hefboom voor de uitvoering van het ROP (zie punt 1.2 van de algemene beschouwingen, pagina 4).

BELEIDSGROEP RUIMTELIJKE ORDENING

CESW

18/12/2018

De Beleidsgroep herinnert ook aan zijn vraag om verduidelijking van het begrip "nieuwe wijken". Hij wijst er ook op dat deze "nieuwe wijken" naar zijn mening niet altijd voldoen aan de voorwaarden van een goede ligging, inplanting en toegankelijkheid.

De Beleidsgroep vraagt ook om de begrippen "verstedelijkte gebieden" en "plattelandsgebieden" te verduidelijken, om verwarring te voorkomen. Ze moeten aan de woordenlijst toegevoegd worden.

d) Opvolgingsmaatregelen

De Beleidsgroep vindt dat er een gebrek aan samenhang is tussen de uitvoeringsprincipes en de opvolgingsmaatregelen.

Hij stelt voor om de volgende opvolgingsmaatregelen toe te voegen:

- Evaluatie van de positie van het participatieproces in de uitwerking van gemeentelijke ontwikkelingsplannen en plaatselijke beleidsontwikkelingsplannen;
- Aandeel "Nieuwe wijken" ontwikkeld op te herkwalficeren terreinen en in verval geraakte sites.

3.3.3. BE.3 - Kwalitatief hoogstaande, gebruiksvriendelijke en veilige openbare ruimten ontwikkelen**a) Uitvoeringsprincipes****Principe 1: Natuur, gebouwen en landschap combineren**

De Beleidsgroep ondersteunt het feit dat "de natuur aanwezig moet zijn in het hart van de stad" en de dorpen. Hij vindt dat deze natuur zowel op als los van de grond tot uiting moet kunnen komen. Om de doelstellingen van verdichting en een rationeel bodemgebruik te kunnen verwezenlijken, moet het dus mogelijk zijn om naast de in de tekst gegeven voorbeelden ook natuurlijke inrichtingen los van de grond (bv. groene muren en daken, hangende tuinen en groentetuinen, enz.) te overwegen en mee te tellen.

b) Beheers- en programmeringsmaatregelen

Wat de eerste beheersmaatregel betreft, vindt de Beleidsgroep het streven naar een minimum aan groene ruimten in verstedelijkingsprojecten lovenswaardig. Hij wijst wel op de volgende elementen:

- De noodzaak om dit te begeleiden met maatregelen die verticale verstedelijking toestaan, om voldoende verdichting mogelijk te maken en meer ruimte op de grond vrij te maken;
- Het feit dat deze maatregel geen afbreuk mag doen aan het begrip stedenbouwkundige verplichtingen, dat specifiek moet blijven voor elk project.

De Beleidsgroep stelt dan ook voor om de eerste maatregel als volgt te formuleren: "Groene ruimten (privé of openbaar) voor collectief gebruik (zo nodig terug te geven aan de overheid) aanleggen op minstens 10% van de oppervlakte in alle verstedelijkingsprojecten van meer dan 2 ha, op voorwaarde dat verticale verstedelijking is toegestaan."

BELEIDSGROEP RUIMTELIJKE ORDENING

CESW

18/12/2018

Hij vraagt ook om er bij de toepassing van deze maatregel op toe te zien dat het landbouwgebied niet wordt aangetast en het behoud van de bestaande ecologische elementen wordt bevorderd. Tot slot wijst hij erop dat ook natuurelementen los van de bodem in aanmerking kunnen worden genomen (zie vorige paragraaf).

Wat de vierde beheersmaatregel betreft, en rekening houdend met de reeds gemaakte opmerkingen, acht de Beleidsgroep het niet opportuun om de beperkte gewestelijke middelen voor stadsvernieuwing uitsluitend voor groene ruimten en actieve vervoerswijzen uit te trekken. Het is beter om de steun van het Gewest te richten op de meest relevante punten in elk project, die afzonderlijk moeten worden geanalyseerd.

c) Opvolgingsmaatregelen

De Beleidsgroep stelt voor om de volgende opvolgingsmaatregelen toe te voegen:

- De diversiteit aan groenbedekking in de openbare ruimte in landelijke en stedelijke gebieden in kaart brengen;
- Het netwerk gevormd door de openbare ruimte in kaart brengen, op basis van de toegankelijkheid voor de verschillende vervoerswijzen;
- Aandeel van de participatieprocessen in de uitwerking van projecten voor renovatie, verbetering en ontwikkeling van de openbare ruimte.

Tot slot meent de Beleidsgroep dat de opvolgingsmaatregel voor het principe "Het ontwerp van de openbare ruimten aanpassen aan de gebruikers" niet relevant is en moet worden vervangen door een evaluatie van de perceptie van deze ruimten.

3.3-4. BE.4 - Duurzamere vervoerswijzen ondersteunen die zijn aangepast aan de specifieke territoriale kenmerken en het vraagpotentieel

De Beleidsgroep stelt vast dat er bij deze doelstelling geen rekening is gehouden met het goederenvervoer. De titel en de vaststellingen zijn algemeen, maar de rest van de tekst is uitsluitend op het personenvervoer gericht. De Beleidsgroep acht het dan ook opportuun om de tekst aan te vullen met het goederenvervoer, of om de titel van deze doelstelling aan te passen.

a) Uitvoeringsprincipes en een territoriale structuur

De Beleidsgroep vraagt om in de eerste paragraaf de term "verbrandingsmotor" te vervangen door "diesel- en benzinemotor".

Principe 1: Een performant en aantrekkelijk openbaar vervoer ontwikkelen

De Beleidsgroep vindt het vreemd dat het GEN zo weinig voorkomt in de tekst. Het gaat nochtans om een element dat een grote territoriale impact zal hebben.

De Beleidsgroep stelt voor om de tweede paragraaf als volgt aan te passen: "*Wanneer er geen spoorwegverbindingen tot stand zijn gebracht, kunnen verschillende alternatieve vervoerswijzen worden ontwikkeld in functie van de specifieke lokale kenmerken op de bestaande wegennetten weginfrastructuren.*"

De Beleidsgroep vindt dat structurerende vormen van openbaar vervoer niet alleen in de grote maar ook in de regionale polen moeten worden ingevoerd. De Beleidsgroep stelt dan ook voor om de laatste paragraaf van dit principe als volgt aan te passen: "*Er zullen structurele vormen van openbaar vervoer worden ingevoerd, zowel in de grote polen als in regionale polen In Charleroi, Luik, Bergen en Namen."*

BELEIDSGROEP RUIMTELIJKE ORDENING

CESW

18/12/2018

Daarnaast moeten er, omwille van de samenhang, ook structurele vormen van openbaar vervoer ingevoerd worden voor de verbinding met de naburige polen van Rijsel (de assen Doornik-Rijsel en Moeskroen-Lille) en Luxemburg (Aarlen-Luxemburg en Virton-Luxemburg).

Principe 3: De uitwerking van collectieve of gedeelde mobiliteitsoplossingen bevorderen en/of versterken

Vooraf voor de doelstellingen BE.4 en BE.5, en zoals reeds aangehaald in punt 3.2.4 (AM.4, pagina 21), verbaast de Beleidsgroep zich over het gebrek aan verwijzingen naar toekomstige ontwikkelingen op het gebied van mobiliteit, in het bijzonder die van de autonome voertuigen, die onze mobiliteit en onze relatie met het grondgebied grondig zullen veranderen.

In de lijst van elementen die worden genoemd "om de omvang van het wegverkeer te beperken", vraagt de Beleidsgroep om het eerste punt als volgt aan te vullen: "(...) wordt een expresnet voor autodelen (RECO) gecreëerd, zonder pechstroken."

Principe 4: De overgang naar andere motorisatievormen dan de verbrandingsmotor ondersteunen

Zoals hierboven aangehaald, vraagt de Beleidsgroep om dit principe aan te passen en uit te breiden naar benzine- en dieselmotoren: "De overgang naar andere motorisatievormen dan de benzine- en dieselmotor-verbrandingsmotor ondersteunen."

Territoriale structuur

De Beleidsgroep vraagt om de hoogwaardige buslijn (HOV) Bergen-Borinage op de kaart te zetten, zoals wordt aanbevolen op pagina 20 van de aanvulling op het milieueffectenrapport.

Zoals hierboven vermeld (principe 1), vindt de Beleidsgroep dat er nog "te ontwikkelen" voorstedelijke netwerken naar Rijsel en Luxemburg moeten komen. Hij vraagt om de kaart aan te vullen, zodat de volgende assen erop staan als "te ontwikkelen voorstedelijk spoorwegennet": Doornik-Rijsel, Moeskroen-Rijsel, Aarlen-Luxemburg en Virton-Luxemburg.

Tot slot betreft de Beleidsgroep het gebrek aan consistentie tussen deze kaart en de kaarten van doelstelling PS.4 (en met name de eerste van de twee). Zo toont de kaart van BE.4 de voormalige spoorlijn Libramont - Bastenaken bijvoorbeeld als "te ontwikkelen fietsnetwerk", terwijl de eerste kaart van PS.4 deze spoorverbinding aangeeft als "te ontwikkelen grensoverschrijdende spoorwegverbinding". De Beleidsgroep vraagt dat deze kaart en de kaarten van PS.4 op elkaar worden afgestemd.

Zoals hierboven reeds aangehaald, betreft de Beleidsgroep dat geen van deze kaarten bestaande verbindingen bevat die moeten worden verbeterd, wat een prioriteit zou moeten zijn voor er nieuwe verbindingen worden overwogen (zie punt 3.1.4 PS.4, Territoriale structuur op pagina 15).

b) Beheers- en programmeringsmaatregelen

De Beleidsgroep vindt de maatregel "Voorzien in park-and-rideparkings in de buurt van stations voor langeafstandsverplaatsingen" te beperkt. Het is immers niet altijd mogelijk om een park-and-rideparking te voorzien in de buurt van een station. Anderzijds zijn sommige plaatsen perfect geschikt voor dergelijke parkings, zonder station in de directe omgeving (bv. de huidige park-and-rideparking in de buurt van het gewestelijk ziekenhuis van Namen). Deze zin zou herschreven moeten worden om meer mogelijkheden toe te laten.

De Beleidsgroep vraagt om een duidelijke definitie van het begrip "collectief vervoer". Hij vindt dat "collectief vervoer" in de maatregel "*Het modale aandeel ten gunste van het collectief vervoer (in aantal afgelegde kilometers) verhogen*" moet slaan op alle voertuigen die meerdere personen vervoeren (carpool, bus, ...).

BELEIDSGROEP RUIMTELIJKE ORDENING

CESW

18/12/2018

Wat het verminderen van het modale aandeel van de personenauto betreft, gaat het om het aandeel van het "autosolisme" van de personenauto dat moet worden verminderd. De Beleidsgroep vraagt om deze maatregel als volgt aan te vullen: "*Het modale aandeel van het autosolisme van de personenauto (in aantal afgelegde kilometers) verminderen.*"

Tot slot merkt de Beleidsgroep op dat de hier vermelde cijfers indicatief zijn en gelden voor het Gewest.

c) Opvolgingsmaatregelen

Het aanhalen van het activiteitenverslag lijkt niet voldoende om het eerste uitvoeringsprincipe, "Een performant en aantrekkelijk openbaar vervoer ontwikkelen", te bereiken. De Beleidsgroep wijst erop dat een van de sleutels daartoe ligt bij het raadplegen van de betrokken actoren. Die hadden vóór het ontwerp van ROP geraadpleegd moeten worden om tot realistische en haalbare perspectieven te komen (zie punt 1.8 van de algemene beschouwingen, pagina 6).

De Beleidsgroep stelt voor om de volgende opvolgingsmaatregelen toe te voegen:

- Evolutie van de oppervlakte onbebouwde percelen in woongebied op minder dan 700 meter van een NMBS-station;
- Telling van fietsers;
- Modaal aandeel van carpoolen.

3.3.5. BE.5 - De complementariteit van de vervoerswijzen organiseren**a) Vaststellingen & Uitdagingen**

Aangezien het om een vaststelling gaat, vraagt de Beleidsgroep om de eerste zin van de vijfde alinea aan te vullen met het autowegennet: "*De multimodale platformen bevinden zich voornamelijk op de as tussen Luik en Moeskroen, langs de spoor- ~~en~~ water- en autowegennetten.*"

Wat de uitdagingen betreft, wijst de Beleidsgroep op de onderlinge afstemming (verbinding of autonomie) van de mobiliteitsvormen op de verschillende niveaus van het grondgebied.

b) Uitvoeringsprincipes en een territoriale structuur**Principe 1: Intermodale verbindingpunten ontwikkelen**

De Beleidsgroep benadrukt de noodzaak om de mobipolen te verbinden met het spoorwegennet. De eerste paragraaf kan dus als volgt worden aangevuld: "*Wegens de voordelen van de trein (permanente eigen bedding, zeer positief milieurapport, filevrije toegang tot stadscentra, reiscomfort zonder concurrentie) en de beperkte overheidsbudgetten, zal de ontwikkeling van de mobipolen en expresbusverbindingen gebeuren in een geest van complementariteit en niet van concurrentie tussen trein en bus.*"

Principe 2: De continuïteit van de verplaatsingsketens optimaliseren

De Beleidsgroep vindt het wenselijk om de toegankelijkheid van bedrijven tot alternatieve vervoerswijzen te vergemakkelijken door aan te dringen op de daadwerkelijke operationaliteit (met name door de procedures te versnellen en vereenvoudigen).

De Beleidsgroep meent dat doelstelling BE.5 via mobiele activiteit het gezondheidsaspect kan omarmen. Hij stelt dan ook voor om de tekst met betrekking tot hindernissen en obstakels als volgt aan te vullen: "*Zowel in landelijke als verstedelijkte gebieden worden voetgangerstrajecten vaak onderbroken door obstakels, zowel natuurlijke als aangelegde (rivieren, niveauverschillen, spoorlijnen,*

BELEIDSGROEP RUIMTELIJKE ORDENING

CESW

18/12/2018

drukke wegen, grote huizenblokken, enz.) Door steegjes, spoorwegonderdoorgangen, loopbruggen en andere doorgangen te plannen en behouden, worden nieuwe obstakels vermeden. Bestaande onderbrekingen zullen verminderd worden, zodat ze comfortabel en veilig worden en de verplaatsingstijd beperkt wordt."

c) Beheers- en programmeringsmaatregelen

In lijn met de vorige paragraaf vraagt de Beleidsgroep om een beheersmaatregel toe te voegen die nieuwe onderbrekingen voor de actieve vervoerswijzen moet voorkomen en de bestaande onderbrekingen moet verminderen, zodat ze comfortabel en veilig worden en de verplaatsingstijd beperkt blijft.

d) Opvolgingsmaatregelen

De Beleidsgroep stelt voor om de volgende opvolgingsmaatregelen toe te voegen:

- Evolutie van het aantal gedeelde actieve vervoerswijzen (fietsen, steps, enz.) en beveiligde fietsenstallingen in de buurt van stations.
- Evolutie van het gebruik van autodelen: aantal voertuigen / vormen van gebruik / parkeerplaatsen / gebruikers.

3.4. Beschermen en opwaarderen

3.4.1. BO.1 - De aantrekkelijkheid van de verstedelijkte gebieden vergroten

a) Vaststellingen

De Beleidsgroep wijst nogmaals op zijn algemene opmerking over de operationaliteit van het ROP en de noodzaak voor het Gewest om voldoende middelen uit te trekken voor zijn ambities en de leidende beginselen op zich te kunnen nemen (zie punt 1.2 van de algemene beschouwingen, pagina's 3 en 4).

Specifiek verwijst de Beleidsgroep naar zijn initiatiefadvies over het gebruik van budgetten voor operationele ontwikkelingsinstrumenten (ref.: AT.18.106.AV van 18/12/2018) dat eerder al werd aangehaald en waarin hij de noodzaak benadrukt om een meer geïntegreerde visie te hebben tussen de verschillende mogelijke subsidiebronnen en om de budgetten opnieuw in evenwicht te brengen om het beleid van ruimtelijke ordening en stadsheropleving, gedragen door Wallonië, zo goed mogelijk uit te voeren.

b) Uitvoeringsprincipe: De verstedelijkte gebieden terugwinnen

De Beleidsgroep is van mening dat de aantrekkelijkheid en dynamiek van stads- en dorpscentra samenhangen met een concentratie van uiteenlopende activiteiten. Economische activiteit, hoewel minder polariserend, heeft er ook een plaats, zolang ze verenigbaar is met deze centrale locatie. De Beleidsgroep stelt voor om de 1^e zin van de tweede paragraaf als volgt aan te passen: "*Polariserende activiteiten, zoals winkels, diensten en voorzieningen, evenals compatibele economische activiteiten, moeten in de stads- en dorpskernen worden behouden en versterkt om ze aantrekkelijker te maken.*"

De Beleidsgroep vindt dat het groene netwerk bijdraagt aan de levenskwaliteit in verstedelijkte gebieden en daar dus integraal deel van moet uitmaken. Daarom moet er rekening gehouden worden met de biodiversiteit en moet die in verstedelijkte gebieden minimaal aanwezig zijn. Het gaat dus niet om het "terugwinnen" van stedelijke ruimten door middel van vergroening, maar veeleer door het groen in deze ruimten te integreren. De Beleidsgroep vraagt om de zesde paragraaf in dit opzicht te herschrijven. De Beleidsgroep verwijst ook naar de stedelijke landbouw, waar op dat vlak interessante kansen liggen.

BELEIDSGROEP RUIMTELIJKE ORDENING

CESW

18/12/2018

In de tekst wordt meermaals verwezen naar het begrip "nieuwe wijken", zonder dat het ergens wordt uitgelegd. De Beleidsgroep vraagt nogmaals om dit begrip in de woordenlijst te definiëren.

c) Beheers- en programmeringsmaatregelen

Wat de reconversie van te herontwikkelen gebieden (SAR) betreft, is de Beleidsgroep tevreden over de ambitie om 100 hectare SAR per jaar om te bouwen, om tegen 2050 de 3.795 hectare te bereiken die momenteel in de inventaris is opgenomen. Hij wijst echter op het feit dat het bereiken van deze doelstelling niet betekent dat alle te herontwikkelen gebieden gedekt zullen zijn (volgens de SPAQUE zou er meer dan 20.000 hectare zijn). Het verwijst ook naar punt 1.2 van de algemene beschouwingen (pagina's 3 en 4) over het feit dat er voldoende middelen uitgetrokken moeten kunnen worden voor deze ambitie.

De Beleidsgroep stelt de relevantie van bepaalde maatregelen in vraag: *Waarom "Voorzien in stedelijke verkavelingsomtrekken"*? Waarom instrumenten zoals bevoorrechte initiatiefgebieden of gebieden voor landschaps- en milieuhervorming noemen, die tot nog toe nooit of zelden werden toegepast? Hetzelfde geldt voor de maatregel "De "goed" gelegen wijken in de gebieden van gemeentelijk belang opnemen". Dit gebied is per definitie goed gelegen. De bewoording moet op zijn minst worden verduidelijkt.

d) Opvolgingsmaatregelen

De hier opgenomen indicatoren zijn niet relevant. De Beleidsgroep vraagt om de volgende indicatoren in de plaats te gebruiken:

- Evolutie van de grondoppervlakte van omgebouwde SAR's;
- Termijn voor concretisering van de SAR's;
- Potentieel bruikbare oppervlakte (in m²) van de door de gemeente niet-gebruikte gebouwen.

3.4.2. BO.2 - Het natuurlijke, culturele en landschappelijke erfgoed opwaarderen en beschermen tegen de rechtstreekse en onrechtstreekse druk van de verstedelijking**a) Vaststellingen**

De Beleidsgroep stelt in de tekst een onevenwicht vast tussen het natuurlijke erfgoed enerzijds en het culturele en landschappelijke erfgoed anderzijds. Hij vraagt om de vaststellingen over het culturele en landschappelijke erfgoed, die in de tekst wat weggedrukt zijn, aan te vullen. De Beleidsgroep wijst er ook op dat er vaak synergieën bestaan tussen deze verschillende soorten erfgoed en dat die belicht, benadrukt en versterkt mogen worden.

b) Uitvoeringsprincipes en een territoriale structuur**Principe 2: Het erfgoed vrijwaren van de verstedelijking**

De Beleidsgroep vraagt om de titel van dit principe als volgt aan te passen: "*Het erfgoed vrijwaren en integreren van de verstedelijking*". Het vrijwaren van het erfgoed staat immers los van de verstedelijking. Erfgoed moet gevrijwaard worden, of dat nu in een verstedelijkt gebied is of niet. Daarnaast benadrukt de Beleidsgroep dat vrijwaring geen exclusief begrip is dat systematisch neerkomt op het "onder een stolp plaatsen", waardoor andere acties uitgesloten zijn. Integratie en synergie maken er integraal deel van uit. Om dit aspect te garanderen, vraagt de Beleidsgroep om, zoals hierboven al aangehaald, het woord "integreren" toe te voegen aan de titel van dit principe, en om de eerste zin van dit principe als volgt aan te vullen: "*Zowel de bebouwde als de onbebouwde elementen met een erfgoedwaarde moeten in stand gehouden worden vanuit hun doel om de herinnering levend te houden*".

BELEIDSGROEP RUIMTELIJKE ORDENING

CESW

18/12/2018

Belgisch Staatsblad d.d. 18-02-2020

<http://www.emis.vito.be>

BELEIDSGROEP RUIMTELIJKE ORDENING

CESW

18/12/2018

Wat het cultureel erfgoed betreft, lijkt de tekst enkel rekening te houden met erfgoed met een statuut (perimeters van cultureel, historisch of esthetisch belang in de gewestplannen, lijst van uitzonderlijk erfgoed in Wallonië). De Beleidsgroep is van mening dat het beleid van bescherming en restauratie van erfgoed, vooral het erfgoed dat specifiek is voor de subregio's, actief moet worden voortgezet, ongeacht of het een statuut heeft of niet.

Het landschappelijk erfgoed wordt hier alleen vertegenwoordigd door landschapsgehelen en de door ADESA vastgestelde perimeters van landschappelijk belang (PIP). De Beleidsgroep wijst erop dat er verschillende instrumenten bestaan met diverse doeleinden en regelgevende waarden (PIP van het gewestplan, landschapshandvest van de natuurparken, landschapsatlas, door ADESA vastgelegde opmerkelijke punten en uitzichten, enz.). Deze verschillende instrumenten moeten in aanmerking genomen en op elkaar afgestemd worden om gestabiliseerde en algemeen erkende erfgoedelementen te integreren in een beheerskaart zoals het gewestplan.

De Beleidsgroep is verbaasd dat de natuurparken niet ontwikkeld worden, omdat het gaat om een globaal instrument dat verschillende soorten erfgoed actief beschermt en de onderlinge synergieën bevordert, zonder dat dit ten koste gaat van de economische ontwikkeling.

Territoriale structuur

De Beleidsgroep stelt vast dat bij deze doelstelling twee kaarten horen, waarvan de eerste bovendien niet erg duidelijk is, zonder dat het verschil ertussen wordt uitgelegd.

De Beleidsgroep vraagt om de volgende elementen toe te voegen aan de kaarten: de als werelderfgoed opgenomen natuurparken, monumenten en landschappen (RAMSAR-site, Geopark, ...), waaronder die in de grensgebieden met Wallonië. Hij vraagt ook om, voor meer duidelijkheid, de elementen van het culturele en landschappelijke erfgoed die vanwege hun natuurlijke kenmerken als dusdanig worden aangegeven, op de tweede kaart op te nemen. De eerste kaart bevat enkel de elementen van het culturele en landschappelijke erfgoed waar geen natuurlijke kenmerken aan verbonden zijn.

c) Beheers- en programmeringsmaatregelen

De Beleidsgroep vindt dat er eerst aan vrijwaring en daarna aan opwaardering gedaan moet worden, en vraagt dan ook om de twee maatregelen om te draaien.

De Beleidsgroep vraagt om aan de maatregelen voor het culturele erfgoed de afronding van de inventarisatie van het erfgoed toe te voegen. Hij vraagt ook om in de maatregelen voor het landschappelijk erfgoed te verwijzen naar de landschapshandvesten van de natuurparken.

3.4.3. BO.3 - Hulpbronnefficiënte verstedelijkings- en productiemethoden ondersteunen**a) Vaststellingen**

De Beleidsgroep merkt op dat er verwarring is tussen de begrippen bodem (intrinsieke kwaliteit) en grond. Terwijl het eerste niet hernieuwbaar is, kan het tweede dat wel zijn. De Groep vraagt om dit te verduidelijken in de tekst.

De Beleidsgroep stelt verschillende aanpassingen van de tekst voor. De tweede en laatste zin van de tweede paragraaf worden als volgt gewijzigd: "Door de verstedelijking kunnen lucht, water en grond - duurzame hulpbronnen - hun kwaliteit verliezen~~verliezen~~, wat gevolgen heeft voor de gezondheid van de inwoners van Wallonië." "Het Waalse grondgebied is rijk aan primaire hulpbronnen (landbouw, bosbouw en ondergrond) en natuurlijke hulpbronnen (zoals grondwater) die op rationele wijze moeten worden gevaloriseerd door, waar nodig, te zorgen voor de vernieuwing of het behoud ervan om te

BELEIDSGROEP RUIMTELIJKE ORDENING

CESW

18/12/2018

vermijden dat ze uitgeput geraken en door synergieën te bevorderen en, waar nodig, door tegelijk te bemiddelen in hun concurrentiestrijd." De eerste zin van de derde paragraaf wordt als volgt gewijzigd: "~~Geleidelijk aan~~ *Terwijl bepaalde activiteiten zich in het gebied aan het ontplooiën zijn, verandert de Waalse economie en worden nieuwe sectoren een bron van investeringen*".

De Beleidsgroep wijst ook op een correct gebruik van cijfers. Zo vindt de Beleidsgroep het vreemd om te lezen dat de laatste paragraaf de steden Couvin en Neufchâteau vermeldt om een sterke toename van de artificialisatie te illustreren. Hoewel er inderdaad sprake is van een sterke toename, blijft artificialisatiegraad van deze steden beperkt.

b) Uitvoeringsprincipes

Principe 1: Het grondgebruik verminderen

De Beleidsgroep vraagt om de term "artificialisatie" duidelijk te omschrijven in de woordenlijst.

De Beleidsgroep deelt de wens van een globale vermindering van het grondgebruik tegen 2050. Hij vindt het wel essentieel dat er nu al begeleidende maatregelen worden gepland en uitgevoerd. Zo vraagt de Beleidsgroep onder meer om:

- Positieve maatregelen te nemen om de verschillende actoren aan te moedigen de aanpak te onderschrijven (specifieke overheidssteun voor de aankoop van grond in stads- en dorpskernen, een positieve fiscale evolutie om zulke gronden aantrekkelijker te maken, en.);
- Te zorgen voor voldoende, efficiënte en toegankelijke budgetten en mechanismen ter ondersteuning van operaties met betrekking tot stads- en dorpskernen (stadsheropleving en -vernieuwing, delen van het budget van grote steden, SAR, enz.);
- Alle mogelijk actoren (SPW, Infrabel, NMBS, ...) te betrekken (bv.: ter beschikking stellen van Infrabel-terreinen voor de ontwikkeling van stationsbuurten) en te zorgen voor de coördinatie van de acties en het beleid;
- Te zorgen voor een performant en eerlijk systeem voor de compensatie van waardevermindering;
- Te garanderen dat economische activiteit zijn plaats heeft in het gebied;
- Mechanismen te voorzien om het aantal geschillen te beperken.

Verder vraagt de Beleidsgroep zich af hoe deze doelstelling over het hele grondgebied en zijn 262 gemeenten kan worden verdeeld en gefaseerd, en wat de gevolgen van deze maatregel zijn voor bepaalde specifieke aspecten van het grondgebruik. En dus: hoe kan het afronden van de artificialisatie integraal gerijmd worden met de Waalse ambities op het gebied van economie, energie, transport, enz. De Beleidsgroep is van mening dat een zekere flexibiliteit van het systeem moet worden overwogen ("uitgangspoorten").

Voor de Beleidsgroep vereist een zo ambitieuze doelstelling als deze een grondige reflectie over de operationalisering ervan. De Beleidsgroep wijst daarvoor op zijn algemene opmerking over de operationaliteit van het ROP en met name de haalbaarheid en verenigbaarheid van de doelstellingen, en de noodzaak voor het Gewest om voldoende middelen uit te trekken voor zijn ambities en de leidende beginselen op zich te kunnen opnemen (zie punt 1.2 van de algemene beschouwingen, pagina's 3 en 4).

Wat de verenigbaarheid van de doelstellingen van het ROP betreft, herinnert de Beleidsgroep aan de doelstellingen voor het creëren van nieuwe woningen. Een toename van de verdichting in de verstedelijkte ruimten is dus onvermijdelijk (bv. hergebruik van grond, herverdichting van bepaalde soorten gebouwen, afbraak/heropbouw, stadsheropleving en -vernieuwing). De Beleidsgroep vindt dat de tekst hier zeer oppervlakkig over blijft.

BELEIDSGROEP RUIMTELIJKE ORDENING

CESW

18/12/2018

Principe 2: Op een beredeneerde manier met de hulpbronnen van het grondgebied omspringen

De Beleidsgroep vraagt om de zin te schrappen waarin wordt verwezen naar een inventarisatie van de landbouwgronden die moeten worden beschermd tegen verstedelijking (tweede zin van de tweede paragraaf), omdat die suggereert dat de landbouwgronden verstedelijkt kunnen worden. Voor de Beleidsgroep kan het echter alleen maar gaan om landbouwgronden in een bebouwbaar gebied op het gewestplan. Bovendien, hoe moeten de criteria voor het uitvoeren van deze inventarisatie worden vastgesteld?

De Beleidsgroep stelt voor om de voorlaatste paragraaf als volgt aan te passen: "*Het waterverbruik wordt vermindert en het beschermingsprincipe de beschermingsystemen van de waterwinningen en de kwetsbare gebieden voor het grondwater wordt worden in stand gehouden en indien nodig opnieuw geëvalueerd.*"

c) Beheers- en programmeringsmaatregelen

De Beleidsgroep wijst op het gebrek aan samenhang in de voorgestelde maatregelen. De maatregelen met een directe territoriale impact moeten immers gescheiden worden van de aanvullende maatregelen met een indirecte territoriale impact.

In lijn met eerdere beschouwingen heeft de Beleidsgroep vragen bij de kwantitatieve doelstellingen voor het gebruik van niet-geartificialiseerde terreinen. Vooral in het licht van de doelstellingen voor het creëren van woningen heeft de Beleidsgroep twijfels bij het realisme van de voorgestelde cijfers en maakt het zich zorgen over de impact van de omvang van de gemiddelde woning op de levenskwaliteit in 2050.

De Beleidsgroep is van mening dat de planologische benadering voor het compenseren van artificialisatieprojecten moet worden aangevuld met een 'ecosysteemdiensten'-benadering. Het is niet echt raadzaam om de term "hergebruik" te hanteren voor al geartificialiseerde terreinen, het is beter om te spreken van "desartificialisatie" om verwarring te voorkomen. De Beleidsgroep vraagt om de tweede zin van de maatregel voor een vermindering van het grondgebruik als volgt aan te passen: "*Deze maatregel dient onder meer gepaard te gaan met een mechanisme om een artificialisatieproject via een desartificialisatie-een hergebruik van al kunstmatig aangelegde terreinen te compenseren of via ecosysteemdiensten in verstedelijkte gebieden.*"

De Beleidsgroep vraagt om de volgende maatregelen toe te voegen:

- De locatie van bebouwbare gebieden op het gewestplan herzien om lintbebouwing tegen te gaan;
- De opvang en het gebruik van door verstedelijking gewonnen water organiseren;
- De hoeveelheid groen op gebouwen vergroten.

De Beleidsgroep vraagt ook dat de volgende maatregelen als volgt worden gewijzigd:

- "*Een communicatiestrategie over de kwaliteit en het gebruik van (al dan niet gerecycleerde) materialen met een kleine ecologische voetafdruk gerecycleerde materialen in de bouwsector implementeren*";
- "*Een instrument ontwikkelen om de impact van een verstedelijkingsproject op de gemeenschap te objectiveren*".

d) Opvolgingsmaatregelen

In lijn met het voorgaande zullen de opvolgingsmaatregelen moeten worden aangevuld met maatregelen zoals de evolutie van de lintbebouwing, de toename van de groene oppervlakten, enz. De

BELEIDSGROEP RUIMTELIJKE ORDENING

CESW

18/12/2018

Beleidsgroep vraagt ook om het artificialisatiepercentage van de terreinen te bepalen per type bezetting (woning, economische activiteit, enz.).

3.4.4. BO.4 - De kwetsbaarheid van het grondgebied en zijn inwoners voor natuur- en technologische risico's en de blootstelling aan door de mens veroorzaakte overlast verminderen

a) Vaststellingen & Uitdagingen

De Beleidsgroep stelt voor om "artificialisatie van de gronden" te schrappen bij de antropogene risico's die zowel de menselijke activiteiten als de fauna, flora en landschap bedreigen. Het gaat immers om een ander soort risico dan de andere voorbeelden, zoals met name de SEVESO-inrichtingen en kernenergie. Bovendien wordt dit elders besproken.

De Beleidsgroep stelt voor om onder Uitdagingen "waargenomen" te vervangen door "geïdentificeerd": "*De natuur- en technologische risico's en de door de mens veroorzaakte overlast die daadwerkelijk worden ~~waargenomen~~ geïdentificeerd en zijn aangetoond, dienen in aanmerking te worden genomen om ze te beheren en te integreren in het ontwerp van de ruimtelijke ordening om te vermijden dat delen van het grondgebied bevroren*".

b) Uitvoeringsprincipes

De Beleidsgroep stelt voor om in de titel van het eerste principe "natuurrisico's" te vervangen door "omgevingsrisico's", omdat de genoemde risico's ruimer zijn dan de risico's die van uitsluitend natuurlijke oorsprong zijn (bv. mijnverzakkingen).

De Beleidsgroep stelt ook voor om de tweede zin van het tweede principe te schrappen, omdat dit elders al wordt geregeld.

c) Beheers- en programmeringsmaatregelen

De Beleidsgroep heeft vragen bij de maatregel die de verstedelijking van brongebieden moet verbieden. Wat verstaat men onder brongebied? Gaat het om een waterwingebied? De Beleidsgroep vraagt om de maatregel te verduidelijken en het begrip "brongebied" te definiëren.

3.4.5. BO.5 - Van de troeven van het gebied een hefboom voor de ontwikkeling van het toerisme maken

a) Uitvoeringsprincipes en een territoriale structuur

De Beleidsgroep vestigt de aandacht op het toerisme verbonden aan grote evenementen (de 200e verjaardag van de Slag bij Waterloo, het festival van Dour, ...) die hier niet worden genoemd, maar die wel een territoriale impact hebben.

De Beleidsgroep wijst erop dat het "verre internationale" toerisme niet de enige vorm van toerisme in Wallonië is. Het lokale en nabije toerisme (aangrenzende regio's en landen) is zeer goed vertegenwoordigd. De toegangspoorten tot het grondgebied zijn dus niet beperkt tot de twee Waalse luchthavens alleen.

Territoriale structuur

In het algemeen heeft de Beleidsgroep vragen bij de volledigheid van de grote toeristische trekpleisters (het domein van Chevetogne ontbreekt) en de relevantie van het criterium van 100.000 bezoekers per jaar.

Hij vraagt zich ook af waarom de vallei van de Viroin ontbreekt in de toeristische valleien.

BELEIDSGROEP RUIMTELIJKE ORDENING

CESW

18/12/2018

b) Beheers- en programmeringsmaatregelen & opvolgingsmaatregelen

De Beleidsgroep is blij met de beheersmaatregel om een stand van zaken op te stellen over de in het gewestplan opgenomen recreatiegebieden.

Hij vraagt zich wel af wat de relevantie is van de opvolgingsmaatregel met betrekking tot dezelfde gebieden. De Beleidsgroep ziet de toegevoegde waarde niet van de evolutie van het aantal in recreatiegebied opgenomen hectares.

4. ADVIES OVER HET MILIEUEFFECTENRAPPORT VAN HET ROP

De Beleidsgroep Ruimtelijke Ordening heeft samen met de Beleidsgroep Leefmilieu twee adviezen uitgebracht over de voortgang van het milieueffectenrapport (Ref.: AT.18.7.AV van 26/01/2018 en AT.18.30.AV van 13/04/2018).

In het tweede advies hebben de Beleidsgroepen de volgende bemerkingen geformuleerd:

"Proces van voortdurende raadpleging

De Beleidsgroepen juichen toe dat er met hen het tussentijds overleg is gepleegd over de ontwerpen van MER. De Regering laat de Beleidsgroepen op die manier toe om hun adviesfunctie ten volle te vervullen. Bij het lezen van de nieuwe versie van het MER nemen ze nota van de integratie van een groot deel van de aanbevelingen die de Beleidsgroepen in hun advies van januari 2018 hadden geformuleerd en van het feit dat er bij de analyse van de milieueffecten meer rekening wordt gehouden met de wetgevende en territoriale contexten. De Beleidsgroepen zijn tevreden dat het document op basis van een constructieve en iteratieve samenwerking met het ontwerp bureau en de Regering is geëvolueerd.

Bijkomende aanbevelingen

Het onderzoek van het tweede voortgangsverslag van het MER door de Beleidsgroepen is een deels theoretische analyse, voor zover dit MER is aangepast aan een nieuwe versie van het ROP die de Beleidsgroepen niet hebben. Desondanks hebben de Beleidsgroepen de volgende bemerkingen:

- *Hoewel de nieuwe versie van het MER kwalitatief is verbeterd, moeten er nog steeds verbeteringen aangebracht worden, met name wat betreft:*
 - *De milieueffectenbeoordeling van de strategische doelstellingen, die gedetailleerder moet zijn.*
 - *Maatregel BO.3 over het spaarzaam beheren van de bodem (fiche 21): de analyse van dit belangrijke probleem moet worden voortgezet om een mogelijke (of zelfs waarschijnlijke) realisatiegraad van de maatregel in functie van de ingezette middelen te evalueren, om de directe en indirecte gevolgen voor het milieu te identificeren en om de modaliteiten (of het gebrek aan modaliteiten) van de maatregel te bepalen.*
 - *Maatregel BO.4 over het beheer van natuurrisico's (fiche 22): de milieubeoordeling van de maatregel moet gedetailleerder.*
- *De definitieve versie van het MER moet aangeven op welke versie van het ROP de werken werden vastgelegd.*
- *Het MER moet de aandacht vestigen op zijn aanbevelingen en de opvolging ervan.*
- *Indien de auteur van het MER vond dat bepaalde aanbevelingen of bemerkingen uit het advies van de Beleidsgroepen van januari 2018 niet overgenomen konden worden, dient hij de redenen voor die beslissing aan te geven in het daartoe bestemde hoofdstuk.*

BELEIDSGROEP RUIMTELIJKE ORDENING

CESW

18/12/2018

Ruimtelijk Ontwikkelingsplan

De Beleidsgroepen stellen vast dat het MER een kritischer visie van het ROP aanneemt, en interessante en relevante aanbevelingen formuleert die de Beleidsgroepen ondersteunen. De Beleidsgroepen vragen de auteurs van het ROP dan ook om bij het aanpassen van het ontwerp van ROP deze aanbevelingen op te volgen, met name wat de voorgestelde alternatieven betreft."

De Beleidsgroep betreurt het dat de bijkomende aanbevelingen niet werden opgevolgd. De Beleidsgroep vindt dat dit MER de belangrijkste conclusies had moeten overnemen van het MER van het voorontwerp van besluit tot vaststelling van de ecologische doorgangsgebieden.

Samuël SAELENS
Voorzitter